

Janek Floren

**VÕIMALUSED TULEOHUTUSVALDKONNA
KOOLITUS- JA KUTSESÜSTEEMI
ARENDAMISEKS**

LÕPUTÖÖ

Teenusmajanduse instituut
Ärijuhtimise õppekava
Juhendaja: Heve Kirikal, MA

Mõdriku 2025

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Janek Floren

annan Tallinna Tehnikakõrgkoolile (edaspidi kõrgkool) tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

VÕIMALUSED TULEOHUTUSVALDKONNA KOOLITUS- JA KUTSESÜSTEEMI ARENDAMISEKS

1) reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada ja teha üldsusele kättesaadavaks

Tallinna Tehnikakõrgkooli digiarhiivi DSpace kaudu;

2) reprodutseerimiseks pärast piirangu lõppu juhul, kui instituudi direktori korraldusega on kehtestatud lõputöö avaldamisele tähtjaline piirang.

Olen teadlik, et nimetatud õigused jäävad alles ka autorile ja kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid ega muid õigusi.

Autorideklaratsioon

Mina, Janek Floren

tõendan, et lõputöö on minu kirjutatud. Töö koostamisel kasutatud teiste autorite, sh juhendaja ja iseenda varasematele teostele on viidatud õiguspäraselt.

Kõik isiklikud ja varalised autoriõigused käesoleva lõputöö osas kuuluvad autorile ainuisikuliselt ning need on kaitstud autoriõiguse seadusega.

(allkirjastatud digitaalselt)

Juhendaja Heve Kirikal

Töö vastab lõputööle esitatavatele nõuetele.

(allkirjastatud digitaalselt)

(kuupäevad digiallkirjades)

Lõputöö on kaitsmisele lubatud instituudi direktori korraldusega.

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1 EESTI KUTSESÜSTEEMI ÜLEVAADE	7
1.1 Kutsestandardid ja kutsete andmine	8
1.2 Muutused Eesti kutsesüsteemis	9
2 ÜLEVAADE TULEOHUTUSVALDKONNA KUTSESÜSTEEMIST	11
2.1 Valdkonna kutsestandardid.....	12
2.2 Valdkonna kutsete väljastamine	15
2.3 Valdkonna teadmiste ja oskuste omandamise võimalused	18
3 EMPIIRILISE UURINGU METOODIKA	21
4 EMPIIRILISE UURINGU TULEMUSED JA ANALÜÜS	24
4.1 Hinnang kutsestandardite sisule ja koostamise protsessile.....	29
4.2 Hinnang koolitusvõimalustele.....	30
4.3 Hinnang kutse taotlemise ja taastõendamise protsessile	32
4.4 Järeldused ja ettepanekud.....	34
KOKKUVÕTE	37
SUMMARY	39
VIIDATUD ALLIKAD.....	41
Lisa 1. Kutsestandardite võrdlus.....	44
Lisa 2. Päästeteenistuse õppekavade võrdlus 2011-2022.....	46
Lisa 3. Küsimustik	48
Lisa 4. Tuleohutusspetsialisti oskuste loetelu.....	53

SISSEJUHATUS

Tuleohutus on valdkond, millega on teadlikult või teadmata kokku puutunud iga inimene. Kas siis õpilasena, töötajana, kinnisvara omanikuna või siis tööandjana. Kõigil neist on tuleohutuse tagamisel oma tähtis roll. Valdkond on väga suures ulatuses reguleeritud õigusaktide ja standarditega ning hoonete omanikel ja valdajatel on järjest keerulisem ilma erialavaldkonna spetsialistide nõuanneteta vajalikke nõudeid täita.

Päästeameti koostatud Päästevõrgustiku strateegia (Päästevõrgustiku strateegia aastani 2025, 2020) visioon näeb ette tõsta ohutus 2025. aastaks põhjamaade tasemele. Selle alamdokumendiks olev Ohutusjärelvalve strateegia (Ohutusjärelvalve strateegia 2020-2025, 2020) kirjeldab ohutuskultuuri mudelit, kus ohutuse tagamise üheks kaitsekihiks on erinevad ohutusteenuse pakkujad.

Eestis oli enne kutsete väljastamisega alustamist palju tuleohutusega seotud teenusepakkujaid, kelle teadmiste ja oskuste tase oli väga erinev. Teenuste ebaühtlast kvaliteeti kinnitasid nii Päästeameti tuleohutusülevaatused objektidel, kui ka Sisekaitseakadeemia uuringud. Samuti ei olnud kliendil võimalik teenusepakkujate hulgast teha objektiivset valikut. (Luht-Kallas, Valge, & Pruul, 2020)

2021. aastal jõustusid tuleohutuse seaduse muudatused, mille eesmärgiks oli senisest enam kaasata tuleohutuse tagamisel erasektoris olevaid isikuid. Täiesti uuena tuli seadusesse uus mõiste – tuleohutusteenus. Samuti määrati kvalifikatsiooninõuded isikutele, kes võivad tuleohutusteenust pakkuda. Uute nõuete eesmärgiks oli tagada tuleohutusteenuste ühetaoline ja kõrge kvaliteet (Tikan, *et al.*, 2023, lk 10,17).

Tuleohutusvaldkonna spetsialistide kutseid hakati väljastama 2014. aastal. Kui alguses ei olnud kutse olemasolu teenuse pakkumisel kohustuslik, siis järk järgult on teenuste ringi, mille pakkumiseks peab isik omama vastavat kutset, suurendatud. 2021. aastaks on praktiliselt kõik tuleohutusvaldkonna teenused seotud kohustusega omada teenuse pakkumiseks vastava kutsetunnistusega isikuid.

Sellised muudatused annavad tuleohutusteenuseid pakkuvatele ettevõttele hea võimaluse oma äritegevust laiendada, kuid samas kaasneb sellega ka väljakutse leida vastavate teadmiste ja oskustega spetsialiste.

2020. aastal viis Kutsekoda läbi OSKA (Oskuste ning tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem) siseturvalisuse valdkonna rakendusuringu, milles otsiti vastust küsimusele, et kuidas muuta koolituspakkumist, et täita siseturvalisuse valdkonna tööjõuvajaduse lähima 10 aasta jooksul. Antud uuring käsitles lisaks muudele sisejulgeoleku ametikohtadele ka erasektoris töötavaid tuleohutusspetsialiste. Tegemist on kutsealaga, mille esindajad töötavad mitmes majandussektoris, kuid kes on spetsiifiliste erialaste oskuste ja kutsesüsteemi kaudu seotud siseturvalisuse valdkonnaga. (Kaelep, 2020, lk 9)

Uuring näitab, et tuleohutusosalase õigusraamistiku muutus koos inimeste teadlikkuse ja valmisoleku suurenemisega tuleohutuse osas toob endaga kaasa ka suurema vajaduse nõustamisteenuste järele. Ekspertide hinnangul võib tuleohutusspetsialistide nõudlus tulevikus kahekordistuda. (Ibid, lk 62)

Kutseregistri andmetel on 01.11.2024.a seisuga kehtiv tuleohutusvaldkonna kutsetunnistus 197 inimesel. Tegemist on valdkonnaga, mis eeldab spetsiifilisi eriteadmisi, kuid valdkonna spetsialiste tasemeõppes eraldi ei koolitata. Teadmiste ja kogemuste omandamine käib peamiselt läbi üksikute täiendkoolituste ning töökohtadel. Suur osa valdkonna spetsialistidest on kas endised või praegused Päästeameti töötajad, kes on varasemalt saanud päästealase hariduse. Kuna nõudmised tuleohutusvaldkonna spetsialistidele järjest suurenevad, siis ei garanteeri olemasolev päästevaldkonna haridussüsteem enam piisaval tasemel teadmisi, töötamaks erasektoris.

2024. aastal täitub tuleohutusvaldkonna kutsete väljastamise algusest 10 aastat. Kutseomistamise käivitumisest alates ei ole sellel teemal teadaolevalt läbi viidud ühtegi uuringut, mis analüüsiks kutsete väljastamise süsteemi ning kutse saamiseks vajalike teadmiste ja oskuste omandamise võimalusi. Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 (Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035, 2021) kohaselt on kutsesüsteem üle minemas oskuspõhisele lähenemisele, mis mõjutab ka tuleohutuse valdkonda. Tuleohutusvaldkonna spetsialistid puutuvad kokku erinevate probleemidega kutsete taotlemisel ja taastõendamisel, kuid puudub vastavasisuline ülevaade, mille põhjal saaks kutsesüsteemi arendada, arvestades valdkonna vajadusi ning arengusuundasid.

Lõputöö eesmärk on tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangute põhjal välja selgitada võimalused tuleohutusvaldkonna koolitus- ja kutsesüsteemi arendamiseks.

Lõputöö ülesanded:

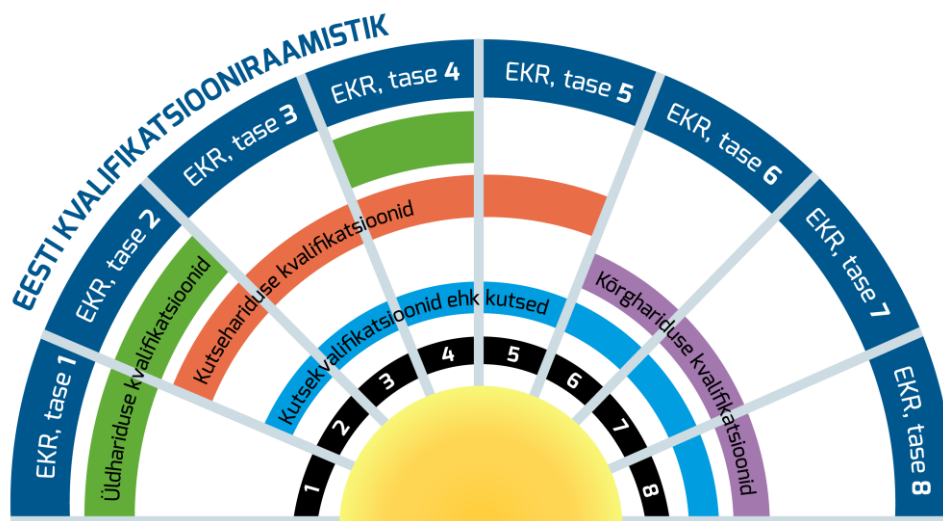
- anda ülevaade Eesti kutsesüsteemist ja tuleohutusvaldkonna kutsete väljastamise süsteemist;
- selgitada välja tuleohutusvaldkonna spetsialistide erialaste teadmiste omandamise võimalused;
- koostada empiirilise uuringu metoodika;
- kaardistada tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangud kutsete andmise ja taastõendamisega seonduvalt ning analüüsida neid;
- teha järeldusi ja esitada ettepanekuid kutsestandardi koostamise tööruhmale ning kutse andjale võimalustest tuleohutusvaldkonna koolitus- ja kutsesüsteemi arendamiseks.

Esimeses peatükis antakse ülevaade Eesti kutsesüsteemist ning kvalifikatsiooniraamistikust ning tuuakse välja lähiajal planeeritavad muudatused. Teises peatükis antakse ülevaade tuleohutusvaldkonna kutsesüsteemist ning kutse saamiseks vajalike kompetentside omandamise viisidest, kolmandas peatükis kirjeldatakse ja põhjendatakse lõputöö empiirilise uuringu metoodikat. Neljandas peatükis analüüsib autor uurimistulemusi ning esitab ettepanekuid.

1 EESTI KUTSESÜSTEEMI ÜLEVAADE

Kutsesüsteem on osa Eesti kvalifikatsiooniraamistikust ning seob haridussüsteemi tööturuga, ja aitab kaasa elukestvale õppele ning tööalase kompetentsuse arendamisele, hindamisele, tunnustamisele ja võrdlemisele (Kvalifikatsioonid, 2024).

Eestis kehtib kaheksa-tasemeline kvalifikatsiooniraamistik (joonis 1, lk 7) mis liigitab kutse- ja haridustasemed omandatud teadmiste, oskuste ning iseseisvusele ja vastutusele seatud kriteeriumide alusel (Kutseseadus, 22.05.2008; viimati muudetud 15.03.2019 §4).

Joonis 1. Eesti kvalifikatsiooniraamistik (Kvalifikatsioonid, 2024)

Antud kvalifikatsiooniraamistikul on otsene seos Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga (EQF), mida võib pidada tõlkevahendiks, mis suurendab inimeste kvalifikatsioonide läbipaistvust, võrreldavust ja kaasaskantavust ning võimaldab võrrelda erinevate riikide ja institutsioonide kvalifikatsioone. Lisaks Euroopa Liidu liikmesriikidele on selle raamistikuga liitunud veel 11 Euroopa riiki. (The European Qualifications ..., 2024)

Kutsesüsteemi ülesandeks on selgitada välja vajalikud oskused konkreetsel kutsealal töötamiseks ning kirjeldada neid kutsestandardites. Kutsesüsteemi osadeks on kutseoskuste kirjeldamine, kutseoskuste hindamine ning teabe koondamine ning avalikustamine. Nende tegevuste väljunditeks on kutsestandardid, kutsetunnistused ja kutseregister. (Kutsesüsteemi tutvustus, 2024). Kutsesüsteemi kui terviku eesmärgiks on Eesti majanduse konkurentsivõime suurendamine, tööjõuvajaduse seire ja prognoos ning inimeste kompetentsuse arendamine,

hindamine, tunnustamine ja võrdlemine (Kutseadus, 22.05.2008; viimati muudetud 15.03.2019 §2).

1.1 Kutsestandardid ja kutsete andmine

Kutsestandard on dokument, mis määratleb kutsetegevuse ning sellega seotud oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumi, mis on vajalik vastaval alal töötamiseks. See on aluseks tööturu nõuetele vastavate õppekavade ja koolitusprogrammide väljatöötamisel, samuti kompetentsuse hindamisel ning kutsetunnistuste rahvusvaheliseks võrdlemiseks. Lisaks aitab see tööandjat ametikohtade kirjeldamisel, töötajate värbamisel ja koolitamisel ning toetab töötajaid nende arengu ja karjääri planeerimisel. (Kutseüsteemi tutvustus, 2024)

Kutsestandardite koostamine algab ettepanekust, mille esitab huvitatud osaline, olgu selleks kutse andja või muu valdkonna organisatsioon või institutsioon. Kutsenõukogu teeb otsuse kutsestandardi koostamisest või uuendamisest, mille kinnitab kutsenõukogude esimeeste kogu. Kutsestandardi väljatöötamiseks moodustatakse töörühm, kuhu kuuluvad vastava ala eksperdid. Töörühma tegevust koordineerib ning kutsestandardi koostamise eest vastutab Kutsekoda. (Ibid)

Kutsestandard kehtib kuni viis aastat ning hiljemalt aasta enne kehtivustähtaja lõppu analüüsitakse selle muutmise vajadust ning selle tulemusena kas pikendatakse kehtivust, muudetakse standardit või algatatakse uue kutsestandardi koostamine (Kutsestandardite koostamise, muutmise ja vormistamise kord, 28.11.2008 §7).

Kutsekoja poolt 2011 koostatud ja 2019 uuendatud „Kutsestandardi koostamise ja vormistamise juhendi“ kohaselt võib kutsestandardi koostamise jagada järgmistesse etappidesse:

- koostamise ettevalmistamine;
- kavandi koostamine;
- kavandi arvamusküsitlus;
- lõppkavandi kinnitamine;
- avalikustamine;
- ülevaatus. (Kutsestandardi koostamise ja ..., 2019)

Kutseregistri andmetel kehtib Eestis seisuga 01.11.2024. a 539 kutsestandardit 90 kutsealale ning töötab 14 kutsenõukogu.

Kutse andmine on protsess, mille käigus hinnatakse taotleja vastavust kutsestandardis sätestatud nõuetele ning mille tulemusena antakse välja kutsetunnistus. Kutse andmise korraldamise eest vastutab kutse andja, kes on valitud avaliku konkursi tulemusena kutsenõukoja otsusega. (Kutsesüsteemi tutvustus, 2024).

Kutse andmine toimub vastavalt kutse andmise korrale mis töötatakse välja konkreetse kutse andja ning kutsekomisjoni poolt (Kutse andmise kvaliteedi tagamine ja järelevalve, 2019, lk 11). Kutse andmise käigus võrreldakse isiku kompetentsust kutsestandardis toodud nõuetele. See toimub hindamise käigus, mille eesmärk on anda õiglane ja erapooletu hinnang isiku kompetentsuse taseme kohta. (Kompetentsuspõhine hindamine kutse ..., 2019, lk 4)

Kutseregistri andmetel on seisuga 23.11.2024.a väljastatud 215084 kutsetunnistust ja 11769 osakutsetunnistust ja tegutseb 105 kutse andjat.

1.2 Muutused Eesti kutsesüsteemis

Pärast 2008. aastat, mil võeti vastu kutseseadus, on toimunud olulised muudatused eri haridustasemete õppe sisus ning korralduses. Seetõttu on tekkinud vajadus kutsesüsteemi kaasajastamiseks, et reageerida kiiresti ja paindlikult tööturu vajadustele. (Kontseptsioon Kutsekoja rollist ..., 2021, lk 33)

Eesti Haridusvaldkonna arengukavas 2021–2035 (Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035, 2021, lk 26) on planeeritud oluliste muudatustena üleminek oskuspõhisele kutsesüsteemile. Arengukava üheks eesmärgiks on kutsesüsteemi reformimine, mis hõlmab üleminekut kutsestandarditelt oskuste profiilidele, oskuste maatriksi ja klassifikaatori väljatöötamist, samuti erinevate sihtrühmade oskuste hindamise kriteeriumite ja vahendite loomist ning üld- ja erialapädevuste ning osakvalifikatsioonide tunnustamist.

Aastal 2023 viis LevelLab OÜ (Raun, Õunapuu, Lauringson, Argus, & Saluri) läbi uuringu kutsesüsteemi rakendamise kohta, kus analüüsiti viie riigi kutsesüsteeme ja võrreldi nende praktikaid Eesti süsteemiga. Uuringu käigus tehti fookusrühmade intervjuud kõikide kutsesüsteemi osalistega ning viidi läbi ekspertintervjuud spetsialistidega, kes omavad laiemat ülevaadet kutsesüsteemist. Saadud tulemuste põhjal koostati ettepanekud kutsesüsteemi täiustamiseks.

Uuringu tulemusena toodi välja Eesti kutsesüsteemi peamised tugevused ja probleemkohad. Tugevusteks olid selgelt kirjeldatud kompetentsid, hea koostöö osapoolte vahel, elukestva õppimise toetamine, kindlustunne tööandjale ja töötajale ning kutsesüsteemi populaarsuse

suurenemine ühiskonnas. Probleemkohtadena toodi välja puudulikku asjakohasust, bürokratlikkust ning liigset jäikust. Kutsestandardite liigne detailsus toob kaasa bürokraatia ning keerulised nõuded kompetentside tõendamisel. Samuti võtab kutsestandardite väljatöötamine ja muutmine liiga palju aega, mistõttu need ei vasta alati tööandja ootustele.

Planeeritava kutsesüsteemi reformi eesmärk on lahendada olemasolevaid probleeme ning säilitada süsteemi tugevused. Reformi käigus asendatakse ametikeskne lähenemine universaalsetele oskustele ja nende arendamisele toetuva süsteemiga, mis võimaldab paindlikumalt välja töötada uusi õppekavasid ja pakkuda mikro kvalifikatsioone. (All, 2023).

Oskusi, mida tööandja vajab, ei saa enam kokku võtta mingi konkreetse ametinimetusega. Samuti võib inimesel olla oskusi, mida ei ole võimalik diplomiga tõendada. Oskustest lähtumine aitab kokku viia õiged inimesed, tökohad ning õppimisvõimalused. (Trull, 21.08.2024)

Oskuste süsteemi valmimine toimub etapiliselt. Hetkel on valminud oskuste kirjeldamise veebikeskkond „Oskuste kompass“, mille eesmärk on aidata orienteeruda suure hulga oskuste, ametite ning töövaldkonna seas ning teha teadlikumaid karjääriotsuseid. „Oskuste Kompas“ on hetkel kirjeldatud 400 ametikirjeldust 23 erinevas töövaldkonnas. Sellele keskkonnale lisandub 2025. aastal oskustega seotud teenuste keskkond ning 2026. aastal oskuste analüüsikeskkond. (Ibid)

Eesti kutsesüsteem on ühiskonnas populaarne ning kõrgelt hinnatud nii tööandjate kui ikka töötajate poolt. Kutsesüsteem toetab elukestvat õpet ning koostöö erinevate osapoolte vahel on hea. Probleemidena võib välja tuua liigset bürokraatiat, mis ei võimalda reageerida kiirelt tööelu muutustele. Seetõttu on lähiaastatel plaanis süsteemi reformida, et minna ametikeskse kutsesüsteemi asemel üle universaalsetele oskustele ning nende arendamisele.

2 ÜLEVAADE TULEOHUTUSVALDKONNA KUTSESÜSTEEMIST

Tuleohutusvaldkonna kutsesüsteem sai 2024. aastal 10-aastaseks. Selle ajaga on tuleohutusvaldkonna kutset omavad isikud saanud oluliseks koostööpartneriks Päästeametile tuleohutu elukeskkonna tagamisel. Kutsesüsteemi usaldusväärsest annab kinnituse asjaolu, et mitmed seni riigi poolt pakutavad tuleohutuse tagamisega seotud teenuste pakkumise õigus on antud üle tuleohutusvaldkonna spetsialistidele.

Kõige olulisem tuleohutusvaldkonda reguleeriv õigusakt on Tuleohutuse seadus (edaspidi TuOS). Antud seadus jõustus esmakordselt 09.09.2010. Selle ajani käsitleti tuleohutusega seotud küsimusi Päästeseaduses. TuOS sätestab füüsiliste ja juriidiliste isikute ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste ja organite kohustused, õigused ja vastutuse tuleohutuse tagamisel ning riikliku järelevalve tegemise (Tuleohutuse seadus, 05.05.2010: viimati muudetud 01.01.2023).

2010. aastal jõustunud seadus tõi tuleohutuse valdkonda täiesti uue lähenemise ning hoonete omanikele ja valdajatele tekkis kohustus teostada enesekontrolli tuleohutusnõuete täitmise üle enda valduses olevates ehitistes ning aruandekohustus Päästeameti ees. Selle nõude üheks eesmärgiks oli soov rõhutada omanike vastutust tuleohutuse tagamisel (Pukk, 2008, lk 5).

2010 aastal valmis päästekolledži uurimisgrupil Siseministeriumi tellimusel rakendusuuringu „Ehituslike tuleohutusnõuete asjakohasuse analüüs“ lõppraport. Selle analüüsi käigus ilmnas, et ainult riikliku järelevalve kasutamine tuleohutuse tagamisel ei ole efektiivne ja on tekkimas vajadus kaasata erasektor, mis eeldaks tuleohutusspetsialistide-ekspertide kutsestandardite väljatöötamist. (Luht-Kallas, 2021, lk 8)

Põhjamaade kogemus tuleohutusosalase kvaliteedi saavutamisel andis tõuke kutsestandardi koostamise töögrupi moodustamiseks, mille tulemusena kinnitati 2012 aastal tuleohutusspetsialisti ja tuleohutuseksperdi kutsestandardid. Kutsestandardi koostamisel arvestati tulevikuvisiooni, et teatud tuleohutusvaldkonna teenuseid saavad pakkuda ainult vastava kutsetunnistusega isikud. (Luht-Kallas, Valge, & Pruul, 2020, lk 40-42)

Tuleohutuse seaduse § 2, mis jõustus 01.03.2021, tõi täiesti uue mõistena sisse tuleohutusteenuse. Selle järgi käsitleti tuleohutusteenusena järgnevaid tegevusi:

- ehitusprojekti tuleohutuse osa ekspertiisi tegemine;

- ehitise tuleohutusnõuete auditi tegemine;
- ehitusprojekti tuleohutuse osa koostamine;
- enesekontrolli tuleohutusaruande koostamine;
- evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise õppuse läbiviimine;
- tulekahju korral tegutsemise plaani koostamine;
- tuleohutuse koolituse läbiviimine;
- tuletöö tegemise koolituse läbiviimine;
- tuleohutusülevaatuse tegemine.

Sama seaduse § 4¹ toob välja nõuded tuleohutusteenuse osutajale ning kohustuse esitada majandustegevuse teade. See tähendab, et majandustegevusena on võimalik antud teenuseid pakkuda vaid juhul, kui olemas vastava kutsetunnistusega spetsialist ning majandustegevuse registris on tema kinnitus oma õigussuhte kohta teenust pakkuva ettevõtjaga. Lisaks eelnevatele teenustele on vastavalt Tuleohutuse seaduse §9 lg 5-le tuleohutusekspert tase 6 kutse koos valitava kompetentsiga kohustuslik ka neile, kes koostavad küttesüsteemi eksperthinnanguid.

Tuleohutusvaldkonna küttesüsteem on 10 aastaga saanud oluliseks osaks tuleohutu elukeskkonna tagamisel. Eestis on ligi 200 valdkonna kutset omavat spetsialisti, kelle roll tuleohutuse tagamisel muutub järjest olulisemaks. Üldine tendents Eestis on see, et riigi poolt pakutavate teenuste mahtu vähendatakse ning sellega väheneb ka ametkondade võimekus teha järelevalvet erinevate nõuete täitmise üle. Selle kompenseerimiseks antakse järk-järgult ülesanded üle erasektorile, eesmärgiga mitte halvendada üldist turvalisuse taset.

2.1 Valdkonna kutsestandardid

Tuleohutusvaldkonna kutsestandardid kinnitati esimest korda 16.11.2012 aastal Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu poolt. Kutsestandardite väljatöötamisel osalesid Päästeameti, Sisekaitseakadeemia, tuleohutusettevõtete ning erinevate turvalisusega seotud erialaliitude esindajad. Kutsestandardeid on hiljem mitmeid kordi muudetud ning hetkel kehtivad kutsestandardid on kinnitatud 01.12.2022. (Tuleohutusvaldkonna kutsestandardid, 2024)

Kinnitatud kutsestandardeid on kaks, tuleohutusspetsialist, tase 5 ning tuleohutusekspert, tase 6. Erinevate kutsete töö kirjelduste ning töö osade võrdlus on toodud lisa 1. Võrdluse aluseks on kehivad kutsetunnistused (Tuleohutusvaldkonna kutsestandardid, 2024). Tuleohutusspetsialisti puhul on tegemist tuleohutusnõudeid hästi tundva isikuga, kelle ülesanne on nõustada ja juhendada ehitiste omanikke ja valdajaid tuleohutusalas

küsimustes. Kokkuvõtvalt võib öelda, et tuleohutusspetsialisti valdkonnaks on tegelemine ehitistega peale nende valmimist, et piisav tuleohutuse tase oleks tagatud kogu hoone eluea jooksul.

Tuleohutuseksperdi puhul on tegemist eriteadmisi omava isikuga, kelle peamised tegevusalad on seotud ehitiste tuleohutusalane kavandamisega ehk siis tegevustega enne hoone valmimist. Ekspert konsulteerib projekteerijaid, ehitajaid ning ehitiste omanikke, eesmärgiga saavutada ohutute ning nõuetele vastavate hoonete rajamine. Samuti on eksperdi pädevuses tõendada ohutust olukordades, kus puuduvad tuleohutusnõuded, või ei ole võimalik neid täies ulatuses täita, näiteks kultuuriväärtuslikes ehitustes.

Tuleohutusspetsialisti ja -eksperdi oskuseid on kirjeldatud ka „Oskuste Kompassis“ (Ametid, 2024). Seal on mõlemad kutsed pandud kokku ning ära on toodud kokku 95 erinevat oskust, mis võivad osutada selleks tööks vajalikuks. Kokkuvõtlik oskuste loetelu on toodud lisas 4Lisa 4. Tuleohutusspetsialisti oskuste loeteluOn näha, et kirjeldatud oskuste hulk on seal oluliselt suurem kui kehtivas kutsestandardis. Tulevikus saab olema suureks väljakutseks siduda kutsestandardis toodud kompetentsid „Oskuste Kompassiga“.

Viimane kutsestandardite muutmine toimus 2022. a lõpus. Olulise muudatusena viidi lahku erinevate kutsete tööosad. Kui varem olid mõlemal kutsel kattuvad tööosad, nagu tuleohu riskide hindamine, ehitusliku tuleohutuse hindamine ning korraldusliku tuleohutuse hindamine, siis hetkel kehtivas kutsestandardis on tööosad valdavalt erinevad ning ühiseks tööosaks on tuleohutusalane teavitamine ja nõustamine ning eraldi valitava tööosana tuleohutusalaste koolituste ja õppuste ettevalmistamine ning läbiviimine. (Tuleohutusvaldkonna kutsestandardid, 2024)

Eeltoodud muudatuste üheks ajendiks oli kindlasti ka õiguskantsleri kiri Sihtasutusele Kutsekoda (Õiguskantsler, 14.07.2022), kus ühe kutset taastõendava tuleohutuseksperdi avalduse alusel analüüsis õiguskantsler tuleohutuseksperdi tase 6 kutsestandardit ning leidis, et kutsestandardis toodud mitme kohustusliku kompetentsi puhul on tegevusnäitajad sõnastatud nii kitsalt, et võib tekkida oht elukutse- ja ettevõtlusvabaduse piiranguteks. Nimelt sai mitmeid kohustuslikke kompetentse tõendada ainult teatud tuleohutusteenuste osutamisega, mida üldjuhul osutab madalama taseme tuleohutusspetsialist ning juhul kui ekspert seda teenust ei paku, siis on keeruline tal oma kohustuslikke kompetentse taastõendada.

Sellised muudatused rõhutavad rohkem kutsetasemete sisulist erinevust, kuid tekitavad ka küsimuse, et kas tuleohutuseksperdi teadmised ja oskused peavad sisaldama ka neid kompetentse, mida nõutakse tuleohutusspetsialistilt ja kuidas neid tagatakse.

Tuleohutuse seaduse (Tuleohutuse seadus, 05.05.2010: viimati muudetud 01.01.2023) § 4¹ määratleb ära erinevate kutsetasemete pädevuse tuleohutusteenuste pakkumisel. Tabelis 1 on toodud erinevate kutsetasemete pädevused tuleohutusteenuste pakkumisel majandustegevusena.

Tabel 1. Tuleohutusteenuse osutamise pädevusnõuded

Tuleohutusteenus	Tuleohutusspetsialist tase 5	Tuleohutusekspert tase 6
ehitusprojekti tuleohutuse osa ekspertiisi tegemine	ei	jah
ehitise tuleohutusnõuete auditi tegemine;	ei	jah
ehitusprojekti tuleohutuse osa koostamine või kooskõlastamine, kui ehitusprojektile tuleb ehitusseadustiku § 14 lõike 4 punkti 1 alusel kehtestatud nõuete kohaselt teha ekspertiis	ei	jah
enesekontrolli tuleohutusaruande koostamine	jah	jah
evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise õppuse läbiviimine	jah*	jah*
tulekahju korral tegutsemise plaani koostamine	jah	jah
tuleohutuse koolituse läbiviimine	jah*	jah*
tuletöö tegemise koolituse läbiviimine	jah*	jah*
tuleohutusülevaatusete tegemine	jah	jah

*-teenuse pakkumise eelduseks on valitava kompetentsi olemasolu

Selle informatsiooni põhjal võib öelda, et selleks, et pakkuda kõiki teenuseid, peab tuleohutusekspert omama vähemalt samal tasemel teadmisi korralduslikust tuleohutusest, kui tuleohutusspetsialist. Kutsestandardi kutsealase ettevalmistuse osas on kirjas, et tuleohutusekspert on üldjuhul varem töötanud tuleohutusspetsialistina. Seda põhimõtet toetab teatud määral ka statistika. Alates kutse väljastamise algusest on kokku 19 tuleohutusspetsialist tase 5 kutse taotlenud inimest hiljem taotlenud endale tuleohutusekspert tase 6 kutsetaseme (Väljavõtted kutseregistrist, 2024). Probleem või tekkida alates 2023. a

väljastatud tuleohutuseksperdi kutsete puhul, kellelt ei nõuta enam otseselt kompetentsi tõendamist korraldusliku tuleohutuse osas.

2.2 Valdonna kutsete väljastamine

Tuleohutusvaldkonna kutsete andjaks on Sisekaitseakadeemia ning tuleohutusspetsialisti ning tuleohutuseksperdi kutsete väljastamine toimub vastavalt valdkonna kutse andmise korrale (Kutse andmise kord, 2023), mis on kinnitatud Vara- ja Isikukaitse Kutsenõukogu otsusega. Antud dokument reguleerib ära kutse taotlemise eeltingimused ja vajalikud dokumendid, taotleja kompetentsuse hindamise meetodid, kutse andmise otsustamise ja kutsetunnistuse väljastamise tingimused ning kutse- ja hindamiskomisjoni määramise põhimõtted. Kutsekomisjonis on 11 liiget ning sinna kuuluvad tööandjate, töötajate ning koolitajate esindajad.

Kutse esmakordsel taotlemisel on kompetentside hindamise meetoditeks kirjalik test, kaasusülesannete lahendamine, intervjuu ning dokumentide ja portfoolio hindamine. Kutse taastõendamise puhul on kompetentsuse hindamise aluseks üldjuhul dokumendid ja portfoolio kuid vajadusel võib hindamiskomisjon kutsuda kutse taastõendaja ka intervjuule. (Ibid, lk 3-4).

Kutseeksam toimub vastavalt kutsekomisjoni poolt kinnitatud kutseeksami juhendile (Kutseeksami juhend, 2023), mis määrab kindlaks, kuidas toimub kutseeksami läbiviimine ning hindamine. Hindamist viib läbi hindamiskomisjon, mis koosneb vähemalt kolmest liikmest, kelle määramise kriteeriumiks on erapooletus ning erialane ning hindamisalane kompetentsus (Kutse andmise kord, 2023, lk 5).

Kutse taastõendamiseks peab taotleja esitama töökogemuse tõendi, mis sisaldab vähemalt 3-aastase töökogemuse tõendust viimase 5 aasta jooksul, läbitud täienduskoolituste tunnistuste koopiaid ning portfooliot, mis koosneb eneseanalüüsist koos tõendusmaterjalidega etteantud vormil. (Kutse andmine, 2023)

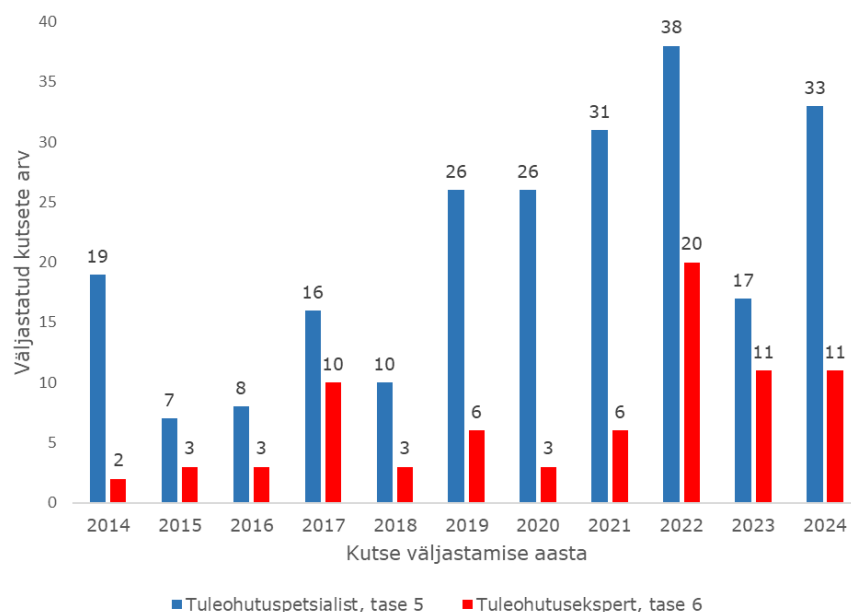
Kutse väljastamine on tasuline ning selle hinna kehtestab vastav kutsenõukogu tuginedes kutse andja poolt kalkuleeritud kuludel, mis võtavad arvesse kutseeksami väljatöötamise, arendamise ning läbiviimise kulusid (Kutseseadus, 22.05.2008; viimati muudetud 15.03.2019).

Tabelis 2 on ära toodud 01.11.2024 seisuga kehtivad tuleohutusvaldkonna kutseeksami tasud.

Tabel 2 Kutseeksami tasud (Kutse andjad, 2024)

	Tuleohutusspetsialist tase 5		Tuleohutusekspert tase 6	
	Kutseksami tasu, €	Taastõendamise tasu, €	Kutseksami tasu, €	Taastõendamise tasu, €
Kutse väljastamine	221	15	329	194
Valitav kompetents Tuleohutusvalaste koolituste ja õppuste ettevalmistamine ning läbiviimine	137	98	137	98
Valitav kompetents Tulekahjajärgne uurimine			224	200
Valitav kompetents Küttesüsteemi ja selle osade ekspertiisi tegemine			389	315

Joonisel 2 (lk 16) on toodud väljastatud kutsete arv aastate lõikes. Arvud sisaldavad nii uute kutsete kui ka taastõendatud kutsete arvu. Kokku on kutseregistri andmetel seisuga 01.11.2024 kehtivaid kutsetunnistusi 213, nendest 57 tuleohutusekspert, tase 6 ja 156 tuleohutusspetsialist, tase 5 kutset. Tuleohutusvaldkonna kutset omavate isikute arv on kokku 197, kellest osad omavad mõlemat kutset.

Joonis 2. Väljastatud kutsete arv aastate lõikes

Joonisel toodud andmed on saadud kutseregistrist (Väljavõtted kutseregistrist, 2024), kust on võimalik alla laadida avaandmete xml formaadis väljavõte. Saadud andmekogumis on olemas kutse saanud isikute sünnikuupäev, omandatud kutsetase ja valitud kompetentsid ning kutsetunnistuse väljastamise kuupäev ning kehtivusaja lõpu kuupäev.

Kutset omavate inimeste arv ei anna meile kahjuks ülevaadet, kui paljud neist on seotud reaalselt kutsealase tegevusega. Kuna tuleohutusteenuste pakkumise eeldab registreeringut Majandustegevuse registris, siis üheks võimaluseks selle ülevaate saamiseks, on vaadata, et kui palju ettevõtteid on määranud oma tegevusalaks tuleohutusteenuse. Kasutades majandustegevuse teate otsingut aadressil <https://mtr.ttja.ee> selgus, et seisuga 17.11.2024 on tuleohutusteenust pakkuvate ettevõtete arv 115. See tähendab, et igal sellisel ettevõttel peab olema töösuhe vähemalt ühe isikuga, kes omab tuleohutusvaldkonna kutset. Kahjuks ei võimalda register täpsemat analüüsi selle kohta, et milliseid konkreetseid tuleohutusteenuseid ettevõtted pakuvad ning mitu inimest neil sellega seotud on. Seda oleks võimalik teha ühe ettevõtte kaupa, kuid see on väga ajamahukas.

Natuke parema ülevaate valdkonnas tegutsevate inimeste arvust annab järgnev Tuleohutusteenuste pakkujad, 2024 põhjal autori koostatud tabel 3, kus on toodud ettevõtete ning nendega seotud isikute arv, kes on hõlmatud konkreetse teenuse pakkumisega. Tegemist on teenustega, mille tegemiseks peab olema registreering Majandustegevuse registris.

Tabel 3. Tuleohutusteenustega ettevõtete ning nendega soetud isikute arv (Autori koostatud)

Teenus	Teenust pakkuvate ettevõtete arv	Teenuse pakkujatega seotud isikute arv (üks isik võib pakkuda mitut teenust)
ehitusprojekti tuleohutuse osa ekspertiisi tegemine	30	31
ehitise tuleohutusnõuete auditi tegemine	35	33
ehitusprojekti tuleohutuse osa koostamine	34	33
enesekontrolli tuleohutusaruande koostamine	69	88
evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise õppuse läbiviimine	42	49
tulekahju korral tegutsemise plaani koostamine	73	92
tuleohutuse koolituse läbiviimine	66	71
tuletöö tegemise koolituse läbiviimine	75	58
tuleohutusülevaate tegemine	62	78

Kokku on erinevate teenusepakkujatega seotud 101 inimest, neist 33 tuleohutuseksperti ning 68 tuleohutusspetsialisti. Tabelist toodud arvude tõlgendamisel tuleb arvestada asjaoluga, et üks isik võib pakkuda teenust mitme ettevõtte alt.

2.3 Valdonna teadmiste ja oskuste omandamise võimalused

Tuleohutusvaldkonna kutse taotlemise ja taastõendamise eeltingimusteks on minimaalse haridustaseme ja tuleohutuse valdkonna töökogemuse olemasolu. Tabelis 4 on toodud eeltingimused kutse taotlemiseks.

Tabel 4. Kutsete taotlemise eeltingimused (Kutse andmine, 2023)

Tingimused	Tuleohutusspetsialist, tase 5	Tuleohutusekspert, tase 6
Haridustase	vähemalt keskharidus	taotletavale erialale vastav kõrgharidus või taotletavast erialast erineva eriala kõrgharidus ja tuleohutusekspert, tase 6 kompetentsusnõuetega seotud täienduskoolituste läbimine
Täiendkoolituse läbimine	eraldi nõuded puuduvad	erialane koolitus ja töö käigus omandatud kutseoskused
Töökogemus	vähemalt 1-aastase töökogemuse olemasolu tuleohutuse valdkonnas viimase 3 aasta jooksul enne kutse taotlemist.	3-aastase töökogemuse olemasolu tuleohutuse valdkonnas viimase 5 aasta jooksul enne kutse taotlemist.

Tabelist on näha, et kui tuleohutusspetsialisti kutse saamiseks piisab üheaastaset töökogemusest, siis tuleohutuseksperdi kutse taotlemine eeldab kas erialast haridust või vajalike kompetentsidega seotud täiendkoolituste läbimist. Kutse andmise kord ei täpsusta täiendkoolituste sisu ja mahtu ning selle piisavust hinnatakse kutse taotlemise käigus. Samas ei ole ei kutse andmise korras selgitust selle kohta, et kuidas seda realselt hinnatakse.

Järgnevalt on analüüsitud kutse saamiseks vajalike kompetentside saamise võimalusi Eestis. Tuleohutuse valdkonna erialasid tasemeõppes eraldi ei õpetata. Ainus õppekava, mis sisaldab tuleohutusspetsialisti või -eksperdi kutse jaoks vajalikke õppeaineid, on Sisekaitseakadeemia päästeteenistuse õppekava. Tegemist on rakenduskõrghariduse õppekavaga, mille lõpetajad on võimelised töötama päästeteenistujana ning asjatundjana tuleohutuse või kriisireguleerimise alal (Päästeteenistuse eriala õppekava, 2022).

Eriala tutvustaval kodulehel (Päästeteenistuse õppekava tutvustus, 2024) lubatakse, et kooli lõpetamisel saab õppijast siseturvalisuse ekspert, kes leiab tööd ohutusjärelevalve, ennetuse

ja kriisireguleerimisega tegelevates asutustes, nt Päästeametis, Häirekeskuses, kohalikus omavalitsuses või erasektoris.

Päästeteenistuse õppekava on aegade jooksul mitu korda muutunud. Viimased suuremad muutused olid 2012. aastal kus 4-aastane õpe läks üle 3-aastasele õppele ning 2022. aastal kus õppekavasse tulid tuleohutuse ja kriisireguleerimise süvaõppesuunad. Lisas 2 on võrreldud kolme erineva õppekava tuleohutuse valdkonna õppeainete sisu ja mahtu. Valitud on 2011. aasta õppekava mis oli viimane 4-aastase õppeperioodiga õppekava, 2012. aasta õppekava mis oli esimene 3-aastane õppekava ning kõige viimati kinnitatud õppekava 2022. aastast, mil õppekavasse tulid süvaõppesuunad. Võrreldud õppekavade allikaks on Sisekaitseakadeemia Päästekolledži kriisireguleerimise ja tuleohutuse õppetool.

Õppekavade võrdluses on näha, et tuleohutusega seotud õppeainete maht ei ole muutunud kuid muutunud on õppeainete sisu. Oluliselt on vähendatud insenerainete mahtu ning muutunud on praktika osakaal. Kuigi enamik tuleohutusvaldkonna teemasid, mida käsitlevad kutsestandardid, on õppekavas olemas, siis ei kattu need täies ulatuses ning ilma täiendava töökogemusega ei ole ainult õpingute põhjal võimalik kutseid väljastada (Luht-Kallas, Valge, & Pruul, 2020, lk 43)

2023. aasta alguse avati Sisekaitseakadeemias esmakordselt tuleohutuse mikrokraadikava. See on tasemeõppe õppeainetest loodud terviklik täiendkoolituse õppekava, mis võimaldab omandada uusi valdkonnapädevusi. Koolitus annab teadmised tuleohutusnõuetest, ehitusprojekti tuleohutusest ning selle ekspertiisist ja ehitise tuleohutusauditist, tuleohutuspaigaldistes, tuleohutustoodetest ja -teenustest ning tuleohutuskorraldusest. Õpingute järgselt on võimalik minna tuleohutuse kutseksamile. Õppekava maht on 18 EAP. (Mikrokraadid, 2024).

Mikrokraadi õppekava on oma eesmärkidelt ja mahult võrreldav tasemeõppe õppekava tuleohutuse süvaõppesuuna programmiga ning selle sihtgruppideks on õppijad, kel on huvi või tööalane vajadus olla kursis tuleohutuse valdkonnaga. Välja on jäetud kaks moodulit ning puudub praktika osa. (Tuleohutuse mikrokraadi õppekava, 2022)

Autorile teadaolevalt väljaspool Sisekaitseakadeemiat süsteemset tuleohutusvaldkonna spetsialistide väljaõpet ei toimu. Võib leida üksikuid täiendkoolitusi erinevate organisatsioonide ja ettevõtete poolt, mis käsitlevad spetsiifilisi teadmisi ja oskuseid. Näiteks võib tuua Eesti Standardimis- ja Akrediteerimiskeskuse, kes viib vajadusel läbi koolitusi uute

või muudetud standardite kohta. Samuti korraldab Päästeamet perioodiliselt erinevaid teabepäevi.

Kuna tuleohutusteenuste pakkumine eeldab vastava kutse olemasolu, siis on väga oluline, et oleks loodud piisavad tingimused kutse omandamiseks vajalike kompetentside saamiseks läbi erinevate koolituste. Lõputöö tegemise käigus selgus, et need võimalused on üpris piiratud ning tuleohutusvaldkonna kutse omandamine ilma eelneva töökogemuseta on väga keeruline. Kõige suurema puudusena võib välja tuua seda, et puuduvad konkreetset koolituskavad, mis arvestaks tuleohutusvaldkonna kutsestandardis toodud pädevusnõuetega. Kutsestandardis on öeldud, et vajalik ettevalmistus saadakse erialastel koolitusel, kuid sisuliselt ei ole võimalik leida ühtegi erialast koolitust, mis on suunatud konkreetset tuleohutusspetsialistidele või -eksperidele.

3 EMPIIRILISE UURINGU METOODIKA

2024. aastal täitub tuleohutusvaldkonna kutsete väljastamise algusest 10 aastat. Kutseomistamise käivitumisest alates ei ole sellel teemal teadaolevalt läbi viidud ühtegi uuringut, mis analüüsiks kutsete väljastamise süsteemi ning kutse saamiseks vajalike teadmiste ja oskuste omandamise võimalusi. Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 (Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035, 2021) kohaselt on kutsesüsteem üle minemas oskusepõhisele lähenemisele, mis mõjutab ka tuleohutuse valdkonda. Tuleohutusvaldkonna spetsialistid puutuvad kokku erinevate probleemidega kutsete taotlemisel ja taastõendamisel, kuid puudub vastavasisuline ülevaade, mille põhjal saaks kutsesüsteemi arendada, arvestades valdkonna vajadusi ning arengusuundasid.

Lõputöö eesmärk on tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangute põhjal välja selgitada võimalused tuleohutusvaldkonna koolitus- ja kutsekutsesüsteemi arendamiseks.

Eelnevast tulenevalt on empiirilise uuringu eesmärk tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangute põhjal välja selgitada võimalused tuleohutusvaldkonna koolitus- ja kutsesüsteemi arendamiseks.

Empiirilise uuringu eesmärgi saavutamiseks on seatud järgmised ülesanded:

- koostada empiirilise uuringu metoodika;
- kaardistada tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangud kutsete andmise ja taastõendamisega seonduvalt ning analüüsida neid;
- teha järeldusi ja esitada ettepanekuid kutsestandardi koostamise töörühmale ning kutse andjale võimalustest tuleohutusvaldkonna koolitus- ja kutsesüsteemi arendamiseks.

Empiirilise uuringu läbiviimisel kasutatakse deduktiivset lähenemisviisi, liikudes üldiselt üksikule. Uuringu strateegiana kasutatakse kaardistusuringut (*survey*). Andmekogumismeetodina kasutatakse kombineeritud andmete kogumise meetodit, milleks on küsitlus ning dokumendivaatlus.

Küsitluse läbiviimiseks koostatakse ankeetküsimustik, mis on toodud lisa 3. Küsimustik koosneb neljast osast ning sisaldab struktureeritud valikvastuseid ning avatud küsimusi, millele vastamine ei ole kohustuslik, kuid mis võimaldab vastajal oma seisukohti täpsustada. Küsimustiku esimene osa sisaldab andmeid vastajate kohta nagu töökogemus, haridus, omandatud kutse ning tegevusvaldkond. Teine osa sisaldab väiteid kutsestandardite kohta,

eesmärgiga saada teada hinnanguid kutsestandardite ning koostamise ja uuendamise protsessi kohta. Kolmas osa sisaldab väiteid kutse saamiseks ja taastõendamiseks vajalike koolituste kohta, eesmärgiga saada hinnanguid koolitusvõimaluste kohta. Neljas osa sisaldab väiteid kutse saamise ja taastõendamise protsessi kohta, eesmärgiga saada hinnang kehtivale kutsete väljastamise süsteemile.

Väiteid on võimalik hinnata Likerti viiepunkti skaalal, kus „1“ tähistas madalaimat hinnangut „ei ole nõus“ ja „5“ kõrgeimat hinnangut „olen täiesti nõus“. Lisaks on kõigi väidete puhul võimalik valida ka variant „Ei oska vastata“. Selle eesmärk on tagada, et juhul kui vastajal ei ole konkreetse väite puhul informatsiooni puudumise tõttu võimalik vastust anda, ei teeks ta juhuslikku valikut. Õunapuu (2014, lk 163) kohaselt on nii võimalik tagada tulemuste usaldatavus.

Küsimustik sisestati vabavaraalisse veebirakendusse Google Forms ning küsitluse link saadeti kõigile 197-le valimis olevale isikule. Kontaktandmed leiti avalikest allikatest ning lisaks kasutati puuduolevate andmete puhul kutse andja abi, kellel olid olemas kutse taotlejate andmed. Enne andmete väljastamist küsis Sisekaitseakadeemia isikult loa andmete edastamiseks. Kuna esimesel korral oli vastajate arv madal, siis saadeti nädal peale algse kirja saatmist kõigile meeldetuletus.

Dokumendivaatlus hõlmab kehtivaid kutsestandardeid eesmärgiga võrrelda erinevate kutsetasemega spetsialistide töö sisu ja kutsealase ettevalmistuse nõudeid ning Sisekaitseakadeemia päästeteenistuse eriala õppekavasid eesmärgiga võrrelda nende õpiväljundeid.

Andmeanalüüsina kasutatakse kombineeritud meetodit. Küsitluse puhul analüüsitakse tulemusi kirjeldava statistika abil, eesmärgiga organiseerida saadud informatsioon ning esitada see kompaktselt ja ülevaatlikult (Õunapuu, 2014, lk 184), ning dokumendivaatluse puhul kasutatakse dokumentide sisuanalüüsi.

Küsitluse teel saadud andmete tulemusi kirjeldatakse statistiliste näitajatega nagu aritmeetiline keskmine, standardhälve ning esinemissagedus. Tulemuste iseloomustamiseks kasutatakse tabeleid ning jooniseid. Andmete töötlemiseks ning analüüsimiseks kasutatakse Office 365 koosseisus olevat tabelarvutusprogrammi MS Excel.

Dokumendivaatluse puhul kasutatakse dokumentide sisuanalüüsi, mille kokkuvõtted on toodud lisades 1 ja 2.

Üldkogumiks olid kõik uuringu läbiviimise hetkel (seisuga 28.10.2024) kehtivat tuleohutusspetsialisti ja tuleohutuseksperdi kutset omavad isikud ning eesmärgiks oli saata küsimustik kõigile üldkogumisse kuuluvatele inimestele ehk valimi meetodiks oli kõikne valim. Kutsetunnistused ning neid omavate inimeste nimed on avalikud ning kättesaadavad kutseregistrist. Vajaliku info saamiseks vaatas autor läbi kõik kutsetunnistused ning koostas täieliku nimekirja kutset omavatest isikutest, keda kokku oli 197. Kehtivaid kutsetunnistusi oli 213 kuid 16-l inimesel olid taotletud mõlemad kutsed.

Küsitlus viidi läbi ajavahemikul 30.10 -15.11.2024 ning küsimustikule vastas kokku 68 inimest ehk 35% küsimustiku saajatest.

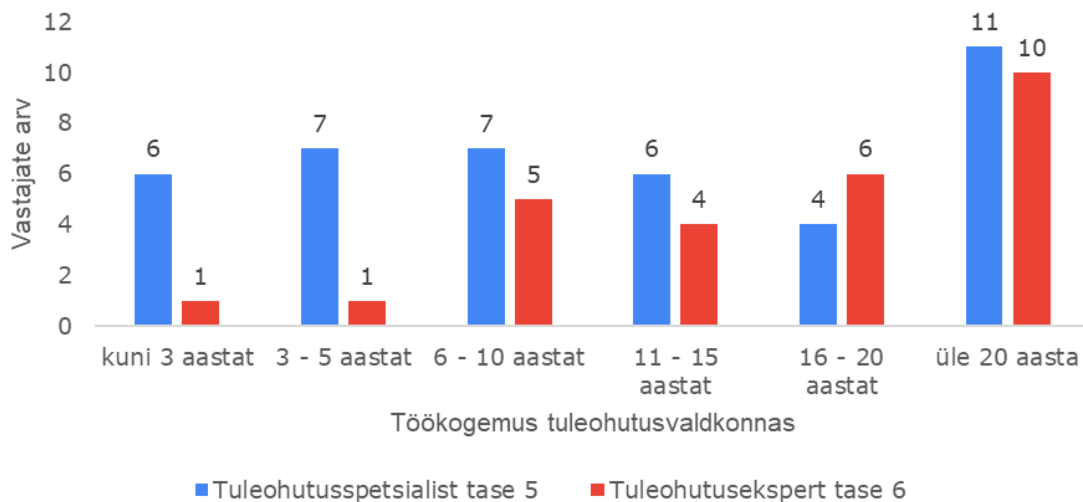
4 EMPIIRILISE UURINGU TULEMUSED JA ANALÜÜS

Empiiriline uuring viidi läbi tuleohutusvaldkonna spetsialistide ja tuleohutusekspertide seas. Küsimustikule vastas kokku 68 tuleohutusvaldkonna spetsialisti, kes moodustavad valimi kogumahust 35%. Tuleohutusspetsialist kutset omavaid vastajaid oli 41 mis teeb 28% koguvalimust ning tuleohutuseksperte 27 mis on 50% koguvalimist. Küsimustikule vastajate jaotus on toodud tabelis 5.

Tabel 5. Uuringus osalejate jaotus vastavalt kutsetasemele

Kutsetase	Kutsetunnistust omavate inimeste arv	Küsimustikule vastanute arv	Küsimustikule vastanute osakaal, %
Tuleohutusspetsialist tase 5	145	41	28
Tuleohutusekspert tase 6	54	27	50

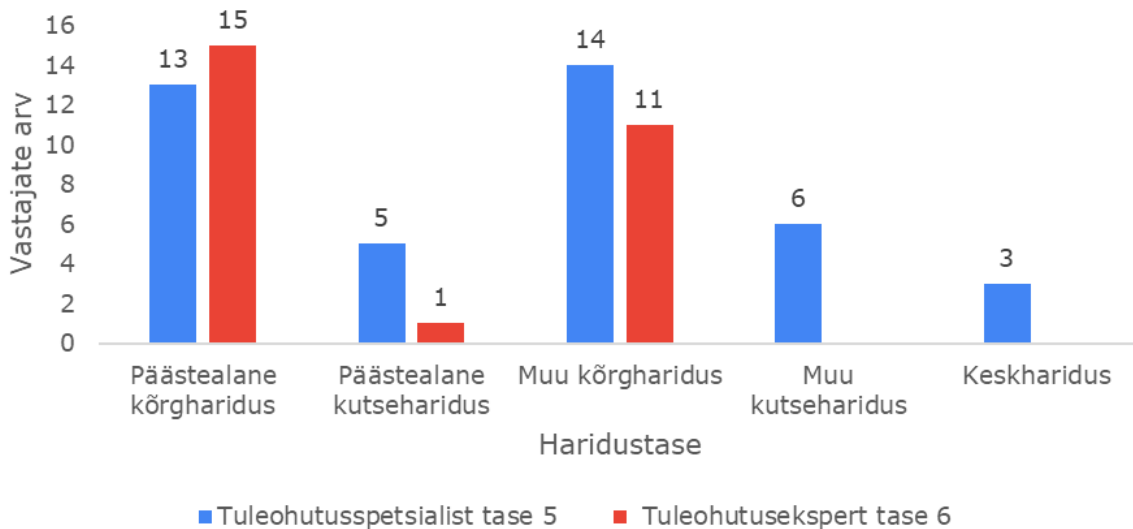
Töökogemuse järgi (joonis 3, lk 24) oli kõige rohkem vastajaid (31%) nende hulgas, kelle töökogemus tuleohutusvaldkonnas on üle 20 aasta. 60% vastajatest olid töökogemusega üle 10 aasta mis tähendab seda, et nad on tuleohutuse valdkonnaga seotud juba enne kutsesüsteemi käivitumist. Tõenäoliselt on tegemist inimestega kes töötasid varem Päästeametis.

Joonis 3. Vastajate jaotus töökogemuse järgi

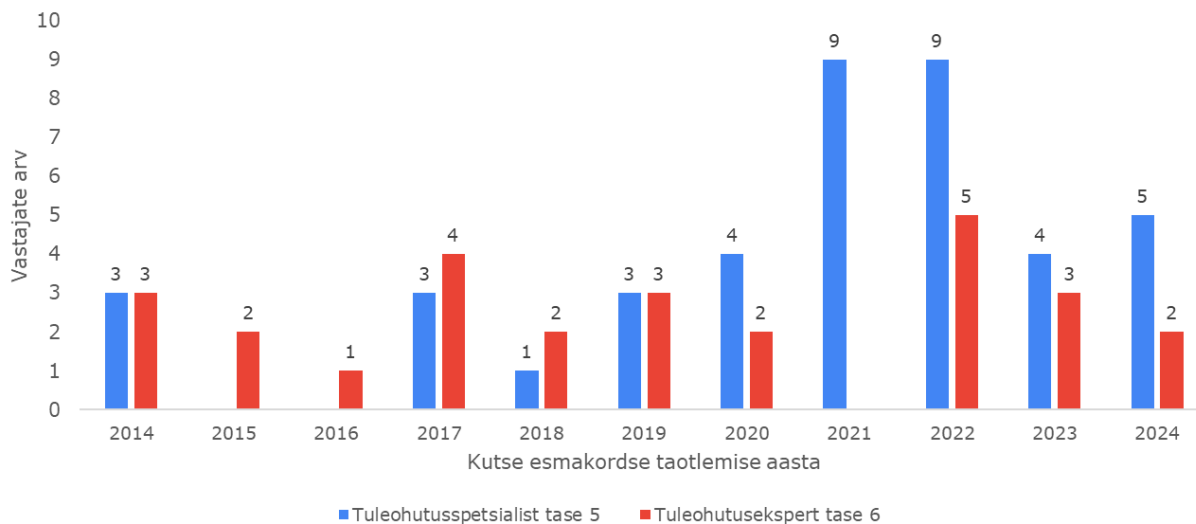
Haridustaseme järgi (joonis 4, lk 25) oli kõige rohkem kõrgharidusega vastajaid (78%). Päästealase haridusega inimesi oli vastajate hulgas 50%. Keskhariidusega inimesi oli vastajate

hulgas ainult 4,4%. Tulemus näitab, et päästealase haridusega inimeste osakaal on väga kõrge ning selles valdkonnas töötab suur hulk endiseid ning praeguseid päästetöötajaid. Peatükis 2.3 ja lisa 2 on võrreldud Sisekaitseakadeemia päästeteenistuse eriala õppekavasid ning sealt tuleb välja, et varasemates õppekavades oli tuleohutusega seotud õppeainete ning praktika maht kõrgem kui kehtivas õppekavas ning see võimaldab selle eriala omandanud inimestel selles valdkonnas edukalt hakkama saada.

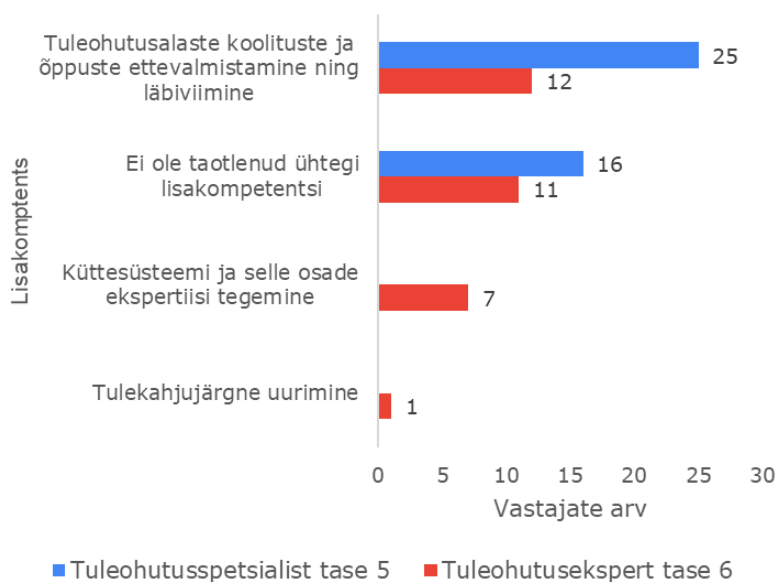
Joonis 4. Vastajate jaotus hariduse järgi

Kutse esmakordse väljastamise aja järgi (vt joonis 5, lk 26) on näha, et esindatud on kõik aastad alates kutse väljastamise algusest. Suuremad arvud aastatel 2021 ja 2022 on selgitatavad sellega, et nendel aastatel väljastati ka rohkem kutseid (vt Joonis 2, lk 16).

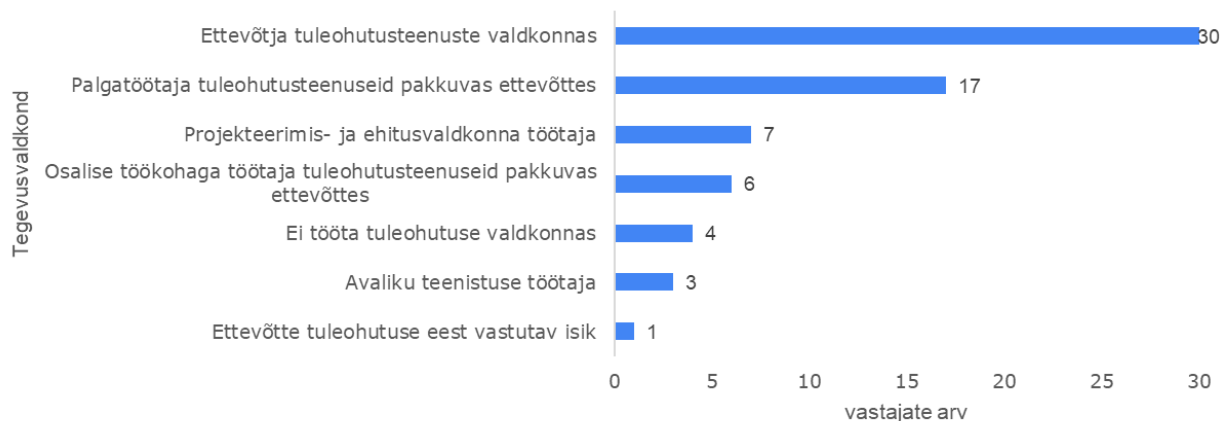
Joonis 5. Vastajate jaotus kutse saamise aja järgi

Valitud lisakompetentside puhul (joonis 6, lk 26) on näha, et kõige rohkem (53% vastajate koguarvust) on taotletud lisakompetentsina tuleohutuslaste koolituste ja õppuste ettevalmistamist ning läbiviimist. Tegemist on ka kõige rohkem rakendust leidva kompetentsiga, kuna see on eelduseks kolme erineva tuleohutusteenuse pakkumiseks. Kahe lisakompetentsi puhul on näha nende väike arv, kuid arvestada tuleb seda, et tegemist on lisakompetentsidega, mida saab taotleda ainult koos tuleohutusekspert tase 6 kutsega. 40% vastajatest ei ole üldse lisakompetentsi valinud.

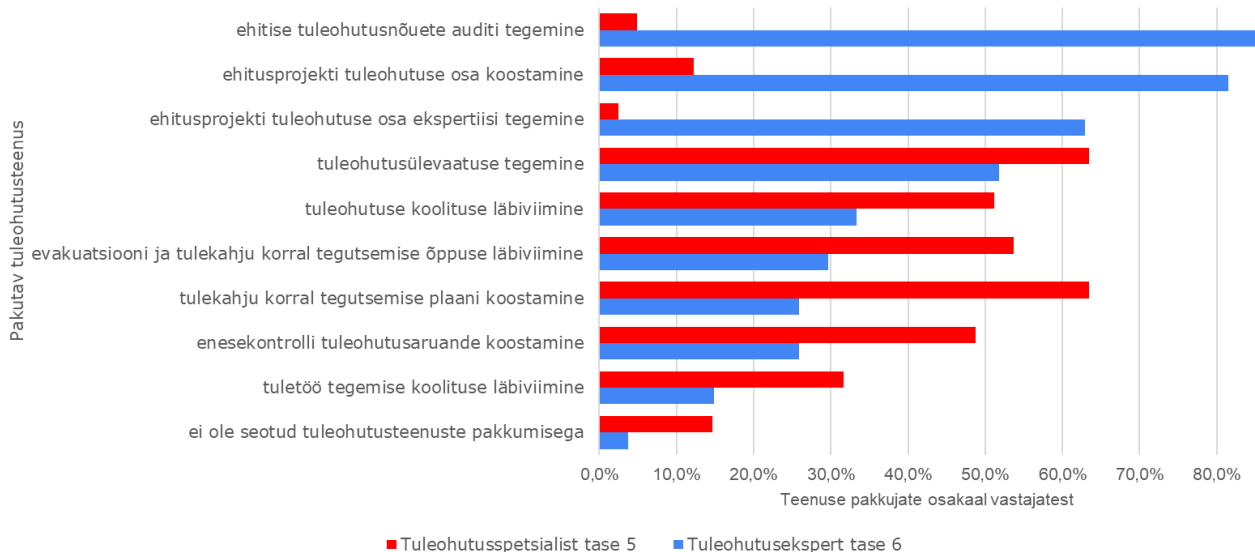
Joonis 6. Vastajate jaotus valitud lisakompetentsi järgi

Tegevusvaldkondade ja töökohtade lõikes (joonis 7, lk 27) on vastajate hulgas kõige rohkem neid (44%), kes on ise ettevõtjad tuleohutusvaldkonnas. Veidi vähem (38%) oli neid, kes töötavad kas täis- või osalise tööajaga tuleohutusteenuseid pakkuvast ettevõttes. Neid, kes omavad kehtivat kutset, kuid ei tegutse tuleohutuse valdkonnas, oli 5,9% vastanutest. See näitab, et nende inimeste hulk, kes ei ole üldse seotud tuleohutusvaldkonnaga, on suhteliselt väike. Spetsialistide suurt hõivatust kinnitab ka peatükis 2.2 toodud analüüs kutsealase tegevuse kohta, kus tuli välja, et tuleohutusteenust pakub 115 erinevat ettevõtet ning teenuse pakkumine eeldab kehtivat õigussuhet kutset omavate isikutega.

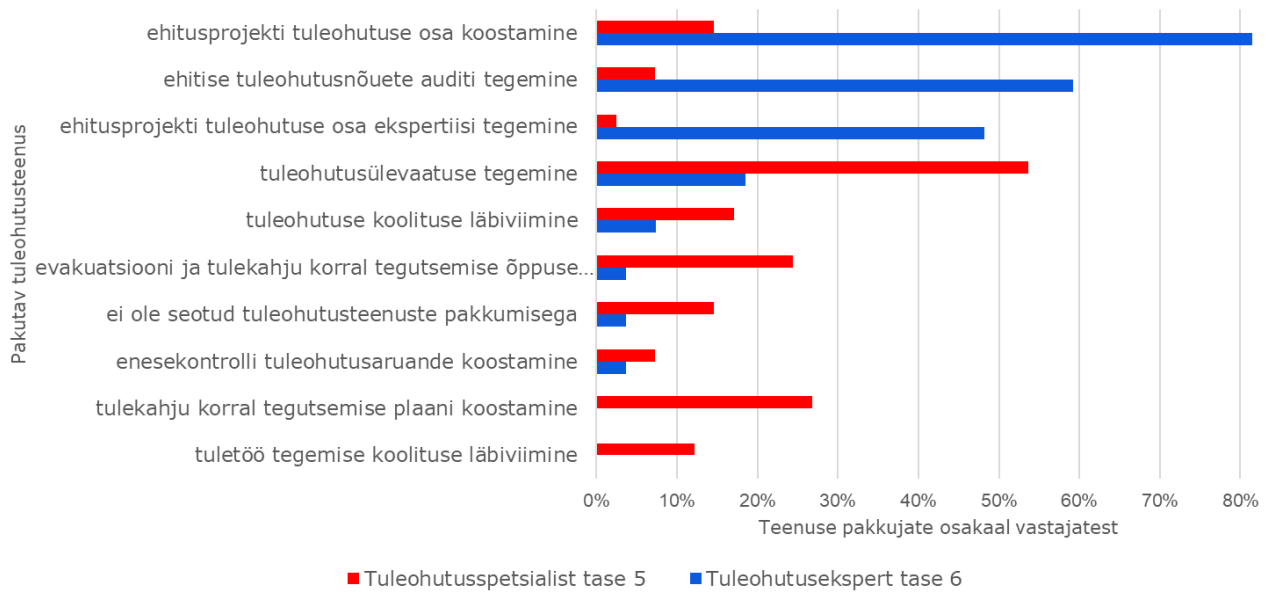
Joonis 7. Vastajate jaotus tegevusvaldkonna järgi

Joonisel 8 (lk 28) on toodud tuleohutusteenuste osakaal, mida uuringus osalejad oma töös realselt pakuvad. Kuigi tuleohutuseksperdil on õigus pakkuda kõiki tuleohutusteenuseid, siis on näha, et nende teenuste pakkumine, mille tegemise õigus on ka tuleohutusspetsialistil, ei ole nende hulgas väga levinud. Erandiks on ainult tuleohutusülevaatuste tegemine, mille läbiviimise kohustus jõustus alles hiljuti ning mille järele on väga suur nõudlus. Joonisel on näha ka see, et neid tuleohutusspetsialisti kutset omavaid isikuid, kes tegelevad ka ehitusprojektide tuleohutuse osa koostamisega ning ehitiste tuleohutusauditite tegemisega, on vastavalt 12,2% ja 4,9% vastajatest. Need on inimesed, kellel on olnud võimalus omandada kogemusi ka ehitusliku tuleohutuse valdkonnas, mis on eelduseks järgmise kutsetaseme taotlemisel. Seda põhimõtet toetab ka Tuleohutuseksperdi tase 6 kutsestandard, mis näeb kutsealane ettevalmistuse ühe võimalusena töötamist tuleohutusspetsialistina (vt lisa 1).

Joonis 8. Vastajate jaotus teenuste osutamise järgi (kõik teenused)

Selleks, et paremini aru saada, et milliste teenuste maht on nende töös kõige suurem, sai esitatud küsimus, kus tuli valida kuni kolm tuleohutusteenust, millele kulub kõige rohkem aega. Joonisel 9 (lk 29) on toodud vastuste tulemused, kus on näha, et tuleohutuseksperdid tegutsevad peamiselt ehitusliku tuleohutuse valdkonnas ning nende poolt pakutavate teiste teenuste maht on suhteliselt väike. Kolm peamist pakutatavat teenust olid ehitusprojektide tuleohutuse osa koostamine (81% vastanutest), ehituse tuleohutusnõuete auditi tegemine (59% vastanutest) ning ehitusprojekti tuleohutuse osa ekspertiisi tegemine (48% vastanutest). Tuleohutusspetsialistide puhul on näha, et kõik korraldusliku tuleohutusega seotud teenused on ühtlasemalt kaetud. Kõige suurema mahuga teenusteks on tuleohutusülevaatuste tegemine (54% vastanutest), tulekahju korral tegutsemise plaani tegemine (27% vastanutest) ning evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise õppuse läbiviimine (24% vastanutest).

Joonis 9. Vastajate jaotus teenuste osutamise järgi (3 peamist teenust)

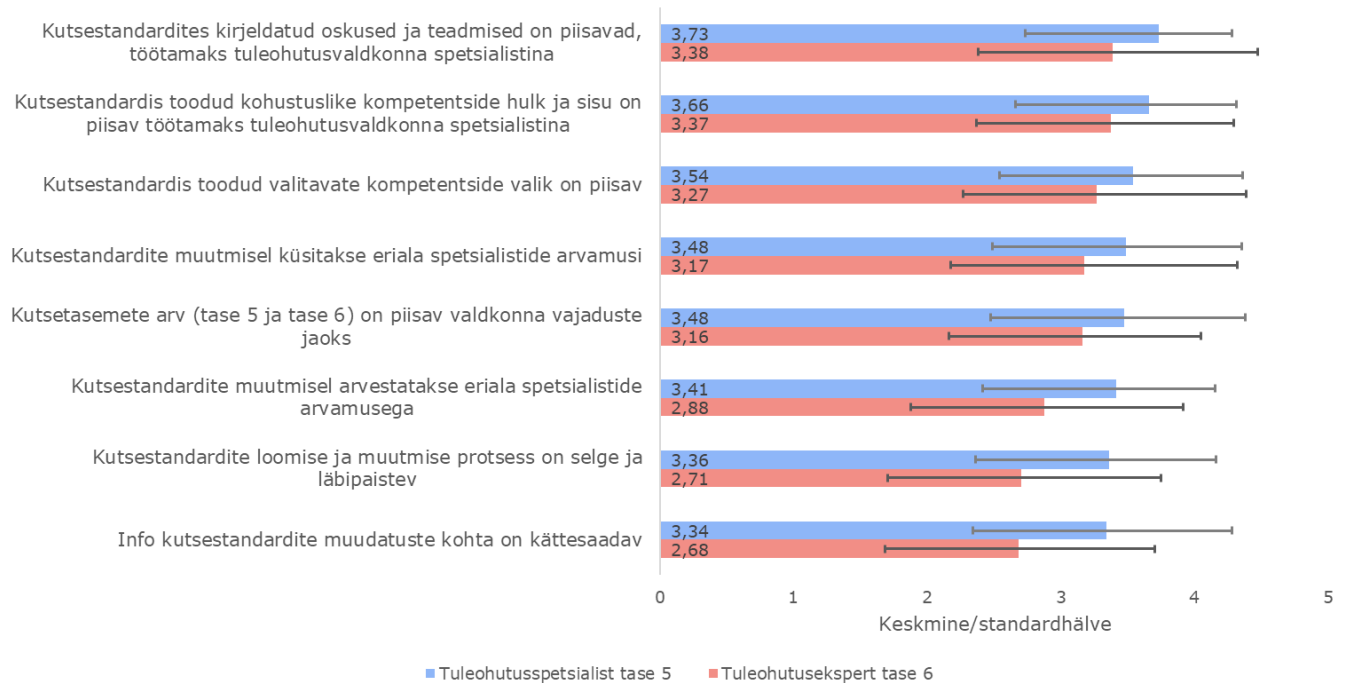
Analüüsidest infot vastajate kohta oli näha, et tüüpiline tuleohutusspetsialist on rohkem kui 11 aastase töökogemusega antud valdkonnas, omab kõrgharidust ning peamise teenusena pakub tuleohutusülevaatuse tegemist. Tüüpiline tuleohutusekspert on rohkem kui 16 aastase töökogemusega, omab päästealast kõrgharidust ning pakub peamise teenusena tuleohutusauditite tegemist.

4.1 Hinnang kutsestandardite sisule ja koostamise protsessile

Uuringu käigus selgitati välja vastajate hinnang kutsestandardite sisule ja koostamise protsessile. Küsimustikus toodud väiteid sai hinnata Likerti skaala järgi, kus number ühele vastas hinnang "ei ole nõus" ning viiele „olen täiesti nõus“. Kokkuvõtte vastajate hinnangutest on toodud kutsetasemete kaupa joonisel 10 (lk 30).

Keskvärtuste analüüsist selgus, et tuleohutusspetsialistide keskmine hinnang ($m=3,50$, $SD=0,79$, $n=41$) kutsestandardeid puudutavatele küsimustele oli mõnevõrra kõrgem ning hajuvus väiksem kui tuleohutusekspertidel ($m=3,08$, $SD=1,03$, $n=27$).

Üksikute küsimuste puhul oli mõlema kutsetaseme puhul keskmisest kõrgemad tulemused küsimustele, mis puudutasid kutsestandardite sisu ning madalamad küsimustele, mis puudutavad kutsestandardite loomise ja muutmise protsessi ning kaasamist. Kõige madalama hinnang oli mõlema kutsetaseme puhul küsimusel, mis puudutab infot kutsestandardite muudatuste kohta (tase 5 $m=3,34$, $SD=0,94$, $n=41$; tase 6 $m=2,68$, $SD=1,02$, $n=27$).

Joonis 10. Vastajate hinnang kutsestandarditele

Analüüsist võib järeldada, et kui kutsestandardite sisu hinnatakse keskmiselt kõrgemalt, siis hinnang nende loomise ja muutmise protsessile ja info kättesaadavusele on keskmisest madalam. See näitab, et valdkonna spetsialistide kaasamisel kutsestandardite koostamise protsessi on veel arenguruumi.

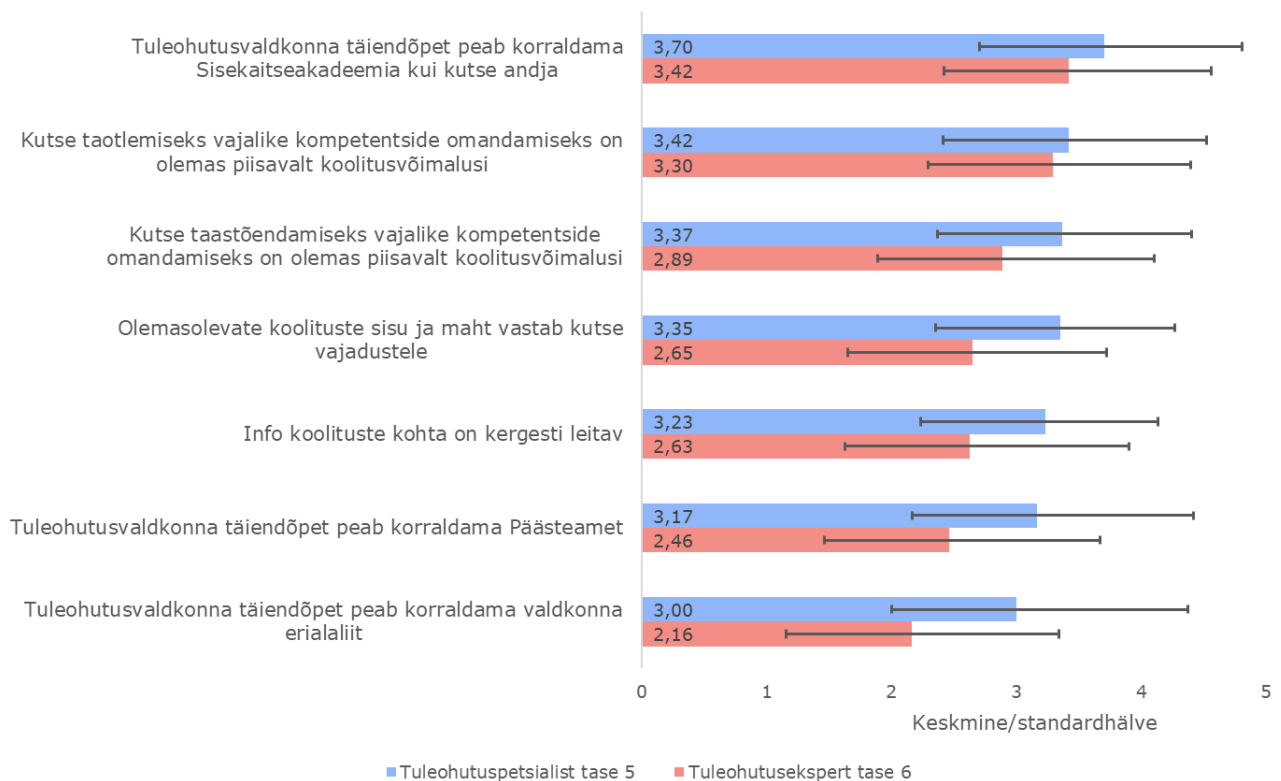
4.2 Hinnang koolitusvõimalustele

Uuringu käigus selgitati välja vastajate hinnang koolitusvõimaluste kohta. Küsimustikus toodud erinevad väiteid sai hinnata Likerti skaala järgi, kus number ühele vastas hinnang "ei ole nõus" ning viiele „olen täiesti nõus“. Kokkuvõtte vastajate hinnangutest on toodud kutsetasemete kaupa joonisel 11 (lk 31).

Keskvärtuste analüüsist selgus, et tuleohutusspetsialistide keskmine hinnang ($m=3,34$, $SD=0,99$, $n=41$) erialast koolitust puudutavatele küsimustele oli mõnevõrra kõrgem ning hajuvus väiksem kui tuleohutusekspertidel ($m=2,87$, $SD=1,17$, $n=27$). Küsimuste ploki keskvärtuste arvutamisel jättis autor välja küsimused, mis puudutasid seda, et kes peaks koolitusi korraldama. Kuna seal oligi eelduseks, et osad valikud võivad olla eelistatumad, siis oleks nende kaasamine moonutanud tulemust.

Üksikute küsimuste puhul oli mõlema kutsetaseme puhul keskmisest kõrgemad tulemused küsimustele, mis puudutasid koolitusvõimaluste olemasolu nii kutse taotlemise kui taastõendamise osas. Mõnevõrra erinesid hinnangud olemasolevate koolituse sisu ja mahu osas. Seal oli tuleohutuseksperptide hinnang ($m=2,65$, $SD=1,07$, $n=27$) mõnevõrra madalam kui tuleohutusspetsialistidel ($m=3,35$, $SD=0,92$, $n=41$).

Kõige madalama hinnang oli mõlema kutsetaseme puhul küsimusele, mis puudutab info saamist koolituste kohta (vastavalt tase 5 $m=3,23$, $SD=0,90$, $n=41$; tase 6 $m=2,63$, $SD=1,28$, $n=27$).

Joonis 11. Vastajate hinnang koolitus- ja täiendõppevõimalustele

Eraldi küsiti selle kohta, et kes peaks korraldama valdkonna täiendõpet. Valikuks oli Sisekaitseakadeemia kui kutse andja, Päästeamet ning tuleohutusvaldkonna erialaliidud. Vastajate hinnangu põhjal oleks kindlaks eelistuseks Sisekaitseakadeemia, mis on ka loogiline valik, kuna tegemist on õppeasutusega, millel on suured kogemused täiendõppe korraldamisel.

Avatud küsimusena oli võimalus vastajatel tuua välja kuni kolm teemat, mille osas nad tunnevad kõige rohkem puudust täiendõppest. Tabelis 6 on kokkuvõtte vastustest. Arvestatud on ainult vastuseid, mis kordusid vähemalt 2 korda.

Tabel 6. Vastajate hinnang täiendkoolituse vajadusele (sulgudes on korduvate vastuste arv)

Tuleohutuspetsialist tase 5	Tuleohutusekspert tase 6
Ehituslik tuleohutus (7)	Tuleohutuspaigalised (5) Küttesüsteemid (5) Nõuete tõlgendamine (5) Analüütiline tõendamine (4)

Vastustest on näha, et kui tuleohutusekspertidel on teemade ring, mille kohta koolitusi vajatakse, üpris lai, siis tuleohutuspetsialistide puhul on peamiseks teemaks ehituslik tuleohutus. Ehituslik tuleohutus on valdkond, mis on tihedalt seotud kõikide tuleohutusteenustega ning ilma tugevate baastadmistega selles valdkonnas on neid keeruline edukalt pakkuda. Head algteadmised ning võimalus tegeleda oma töös ka ehitusliku tuleohutuse küsimustega on eelduseks, et tuleohutuspetsialistil tekiks võimalus taotleda tulevikus kõrgemat kutsetaset.

Kõige suuremaks murekohaks koolituste osas nende vähesus ning info halb kättesaadavus olemasolevate koolituste kohta. Koolitusi korraldavad erinevad ettevõtted ja organisatsioonid ning vajalik info ei jõua nendeni kes seda koolitust vajavad. Piiratud koolitusvõimaluste hulk tuli välja ka peatükist 2.3, kus autor analüüsis olemasolevaid võimalusi kutse saamiseks vajalike teadmiste ja oskuste omandamiseks.

4.3 Hinnang kutse taotlemise ja taastõendamise protsessile

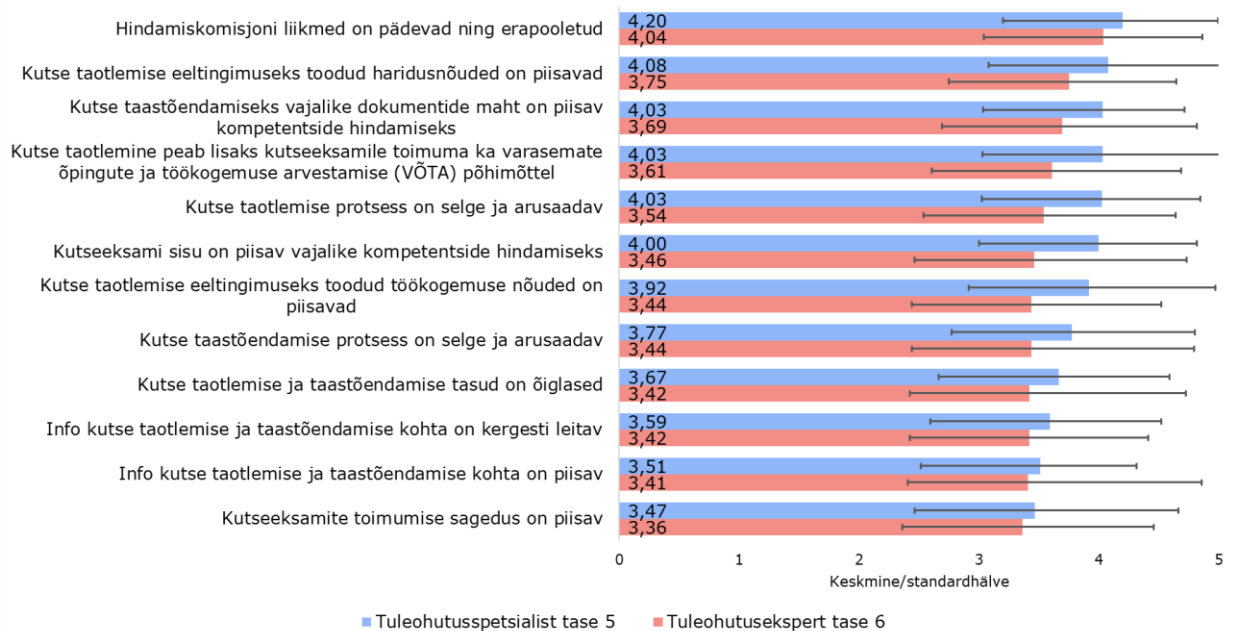
Uuringu käigus selgitati välja vastajate hinnang kutse taotlemise ja taastõendamise protsessi kohta. Küsimustikus toodud erinevad väiteid sai hinnata Likerti skaala järgi, kus number ühele vastas hinnang "ei ole nõus" ning viiele „olen täiesti nõus". Kokkuvõtte vastajate hinnangutest on toodud kutsetasemetega kaupa joonisel 12 (lk 33).

Keskväertuste analüüsist selgus, et tuleohutuspetsialistide keskmine hinnang ($m=3,86$, $SD=0,92$, $n=41$) kutsete taotlemist ning taastõendamist puututavatele küsimustele oli mõnevõrra kõrgem ning hajuvus väiksem kui tuleohutusekspertidel ($m=3,55$, $SD=1,13$, $n=27$).

Üksikute küsimuste puhul oli mõlema kutsetaseme puhul keskmisest kõrgemad tulemused küsimustele, mis puudutasid hindamiskomisjoni liikmete pädevust ning erapooletust, haridusnõuete piisavust ning kutse taastõendamiseks vajalike dokumentide mahtu. Samuti hindavad vastajad kõrgelt võimalust taotleda kutset ka varasemate õpingute ja töökogemust arvestamise (VÕTA) põhimõttel.

Kui küsimustele, mis puudutasid kutse taotlemise protsessi, kutseeksami sisu ning töökogemuse nõuete piisavust, oli tuleohutusetsialistide hinnang keskmisest kõrgem, siis tuleohutuseksperdid hindasid neid keskmiselt madalamalt. Selline erinevus võib olla seotud asjaoluga, et tuleohutuseksperditel on esitatud suuremad nõuded töökogemusele ning samuti on nende kutseksam mahukam ning näiteks on seal intervjuu osakaal lõpptulemuse moodustumisel oluliselt suurem (Kutse andmise kord, 2023; Kutseeksami juhend, 2023).

Keskmisest madalamad hinnangud on küsimustele, mis olid seotud kutse taastõendamise protsessi selgusega, kutseeksami ja taastõendamise tasude õiglusega ning info leitavuse ja piisavusega. Kõige madalam hinnang oli mõlema kutsetaseme puhul küsimusele, mis puudutas kutseeksamite sageduse piisavust (tase 5 $m=3,47$, $SD=1,20$, $n=41$, tase 6; $m=3,36$; $SD=1,09$, $n=27$). See küsimus on tõenäoliselt probleemiks kutse taastõendajatel, kelle puhul võivad tekkida olukorrad, kus kutsetunnistus kaotab kehtivuse enne, kui jõuab kätte järjekordne võimalus kutsetunnistuse uuendamiseks.

Joonis 12. Vastajate hinnang kutse taotlemise ja taastõendamise kohta

Analüüsist võib järeldada, et kutse taotlemise protsessi ja kutseeksamit hinnatakse keskmiselt kõrgemalt, kuid probleemiks on sarnaselt eelnevatele valdkondadele info leitavus ja selle piisavus. Samuti hinnatakse madalalt kutseeksamite toimumise sagedust.

4.4 Järeldused ja ettepanekud

Lõputöö käigus tehtud empiirilise uuringu tulemusena, mille käigus kaardistati ja analüüsiti tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangud kutsete andmise ja taastõendamise kohta, võib teha järgmised järeldused ja ettepanekud:

Valdkonna spetsialistide kaasamine kutsestandardite koostamise protsess tuleks üle vaadata ning leida võimalusi selle parandamiseks. Kutsestandardite muutmise protsess peab olema läbipaistev ning info kavandatavate muudatuste kohta peab olema kõigile osapooltele kättesaadav ning muudatused sisuliselt põhjendatud.

Üheks suuremaks valdkonna probleemiks on koolitusvõimaluste vähesus ning info puudus toimuvate koolituste kohta. Kui hetkel on kutse taotlejate hulgas suur osa päästealase haridusega inimesi, kellel on tuleohutusosalased baasteadmised olemas, siis tulevikus nende hulk väheneb, põhjusel, et Sisekaitseakadeemia Päästeteenistuse erialal on nüüd tuleohutus valitavaks süvaõppesuunaks ning lõpetajate hulgas on vähem põhjalike tuleohutusosalaste teadmistega inimesi. Eriti puudutab see probleem tuleohutuseksperte, kellelt eeldatakse põhjalikke teadmisi ehitusliku tuleohutuse valdkonnas ning võimekust tõendada tuleohutusnõuete täitmist analüütiliselt. Selliste teadmiste arendamise jaoks on vajalik pidev enesetäiendamine ning töökogemus. Selleks, et ka tulevikus lisanduks valdkonda pädevaid spetsialiste, on vajalik luua paremad võimalused erialaseks täiendkoolituseks. See tähendab koolitusvajaduste väljaselgitamist, õppekavade koostamist ning koostöös kutse andja, koolitustega seotud ettevõtete ja organisatsioonide ning valdkonna erialaliitudega täiendkoolituse ettevalmistamist ning läbiviimist.

Info kutse taotlemise ja taastõendamise kohta peaks olema paremini kättesaadav. Informatsioon peaks olema mahus mis võimaldaks kutse taotlejal selgelt aru saada, mida on vaja teada ja osata kutse ja/või lisakompetentsi saamiseks või taastõendamiseks. Kutse andmise korras ning kutsestandardites on kompetentsuse nõuded üldised ning ei ole võimalik aru saada, milliseid oskusi ja teadmisi see kompetents realselt vajab. Näiteks hetkel võib Kutse andmise korrast, 2023 leida sellise punkti *„Valitava kompetentsi Tuleohutusosalaste koolituste ja õppuste ettevalmistamine ning läbiviimine hindamine toimub mitmeeristavalt ning loetakse tõendatuks, kui taotleja esitatud slaidimaterjal ja esitlus vastavad kutsestandardis*

kirjeldatud kompetentsusnõuetele". Samas ei ole kutsestandardist (Tuleohutusvaldkonna kutsestandardid, 2024) ega ka mujalt võimalik leida infot, millistele kriteeriumitele peaks see slaidimaterjal ning esitus vastama. Sellist infot oleks lihtne jagada kutse andmisega seonduval veebilehel. Sinna saaks samuti lisada viited vajalikele õppematerjalidele, kutseeksami näidisküsimused ja -ülesanded ning info toimuvate koolituste kohta.

Üheks kutse saamise eeltingimuseks tuleohutuseksperptide puhul on erialase koolituse läbimine. Samas ei ole kuskil infot selle kohta, et milline peaks olema selliste koolituste sisu ning maht. Näiteks ehitusvaldkonnas on inseneride kutse puhul täiendkoolituste kavade puhul eelnevalt vajalik kutsekomisjoni poolne hindamine (Kutse taotlemiseks vajalike ..., 2024). Sarnast põhimõtet oleks võimalik kasutada ka tuleohutusvaldkonnas.

Küsimustest kutse taotlemise ja taastõendamise protsessi kohta tuli välja madal hinnang kutseeksamite toimumise sagedusele. Siin võib olla probleemiks asjaolu, et kutseksamite toimumise aeg ning aeg, mil lõppevad kutsetunnistuste kehtivusajad, ei lähe kokku. Seega võib juhtuda, et kutsetunnistus kaotab kehtivuse enne uut võimalust seda taastõendada. Siin on võimalusteks lisada täiendavaid kutseksameid, võimaldada taastõendamist ka kutseeksamite vahelisel ajal või ajastada kutseksamid sellisele ajale, mis on varasem, kui aeg mil kutsetunnistused kaotavad kehtivuse.

Empiirilise uuringu põhjal tehtud järelduste ja ettepanekute kohta on koostatud Tabel 7.

Tabel 7. Empiirilise uuringu järeldused ja ettepanekud

Järeldused	Ettepanekud
Kutsestandardite muutmise protsess ei ole piisavalt läbipaistev ning sellesse ei kaasata valdkonna spetsialiste	Kutsestandardite muutmisel kaasata juba varajases staadiumis valdkonna erialaliidud ning tutvustada planeeritavaid muudatusi laiemale ringile enne nende sisseviimist
Tuleohutusspetsialistidele ning tuleohutusekspertidele ei pakuta piisavalt sobivaid täiendkoolitusi	Kaardistada koolitusvajadused ning koostöös kutse andja ning valdkonna erialaliitudega töötada välja koolituskavad ning valmistada ette ja viia läbi vajalikud täiendkoolitused
Info kättesaadavus kutse taotlemise ja taastõendamise kohta ei ole piisav	Koondada kutse saamise ja taastõendamisega seonduv ühele veebilehele. Lisaks korralduslikule infole tuleks sinna lisada ka info erinevate koolitusvõimaluste kohta ning samuti õppematerjalid ning näidisküsimused ning -ülesanded kutseeksamiks valmistumiseks.
Kutseeksamite toimumise ajad ei lähe alati kokku kutsetunnistuse kehtivusaja lõppemisega.	Lisada täiendavaid kutseksamid, võimaldada taastõendamist ka kutseeksamite vahelisel ajal või ajastada kutseksamid sellisele ajale, mis on varasem kui aeg, mil kutsetunnistused kaotavad kehtivuse

Kokkuvõtvalt võib öelda, et päästevaldkonna kutsesüsteemi hinnatakse kõrgelt, kuid probleemiks on täiendõppevõimaluste vähesus ning info halb kättesaadavus seoses kutsestandardite muutmise ning kutse taotlemise ja taastõendamisega.

KOKKUVÕTE

Antud lõputöö eesmärk oli anda ülevaade Eesti kutsesüsteemist ja selle arengusuundadest, analüüsida tuleohutusvaldkonna kutse- ja koolitussüsteemi ning välja selgitada tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangute põhjal võimalused selle arendamiseks.

Eesmärkide saavutamiseks uuriti teemakohast kirjandust, õigusnorme ning kutsestandardeid ning tutvuti valdkonna kohta tehtud uurimistöödega. Samuti viidi läbi empiiriline uuring, selgitamaks välja tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnanguid kutsesüsteemi kohta.

Lõputöö tegemise käigus saadud info põhjal võib öelda, et Eesti kutsesüsteem on ühiskonnas populaarne ning kõrgelt hinnatud nii tööandjate kui ikka töötajate poolt. Kutsesüsteem toetab elukestvat õpet ning koostöö erinevate osapoolte vahel on hea. Probleemidena võib välja tuua liigset bürokraatiat, mis ei võimalda reageerida kiirelt tööelu muutustele. Seetõttu on lähiaastatel plaanis süsteemi reformida, et minna ametikeskse kutsesüsteemi asemel üle universaalsetele oskustele ning nende arendamisele.

Tuleohutusvaldkonna kutsesüsteem on 10 aastaga saanud oluliseks osaks tuleohutu elukeskkonna tagamisel. Eestis on ligi 200 valdkonna kutset omavat spetsialisti, kelle roll tuleohutuse tagamisel muutub järjest olulisemaks. Üldine tendents Eestis on see, et riigi poolt pakutavate teenuste mahtu vähendatakse ning sellega väheneb ka ametkondade võimekus teha järelevalvet erinevate nõuete täitmise üle. Selle kompenseerimiseks antakse järk-järgult ülesanded üle erasektorile, eesmärgiga mitte halvendada üldist turvalise taset. See annab head võimalused tuleohutusteenuseid pakkuvatele ettevõtetele oma teenuseportfelle arendada ja laiendada, kuid samas tekitab ka väljakutse leida piisaval hulgal vajalike oskustega spetsialiste.

Lõputöö empiirilises osas selgitati tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangute põhjal välja võimalused tuleohutusvaldkonna koolitus- ja kutsesüsteemi arendamiseks.

Empiirilise uuringu läbiviimisel kasutati deduktiivset lähenemisviisi, liikudes üldiselt üksikule. Uuringu strateegiana kasutati kaardistusuuringut (survey). Andmekogumismeetodina kasutatakse kombineeritud andmete kogumise meetodit, milleks on küsitlus, mille abil selgitati välja vastajate hinnangud kutsestandardite, koolitusvõimaluste ning kutse saamise ja taastõendamise protsessi kohta ning dokumendivaatlus mille käigus võrreldi erinevaid kutsestandardeid ning õppekavasid.

Küsimustikule vastas kokku 68 tuleohutusvaldkonna spetsialisti, kes moodustavad valimi kogumahust 35%. Uuringu tulemusena selgus, et tuleohutusvaldkonna kutsesüsteemi hinnatakse üldjuhul kõrgelt, kuid probleemiks on täiendõppevõimaluste vähesus ning info halb kättesaadavus seoses kutsestandardite muutmise ning kutse taotlemise ja taastõendamisega

Uuringu tulemuste analüüsi põhjal tegi töö autor järeldusi ja ettepanekuid kutsesüsteemi parandamiseks, mis edastatakse kutse andjale ning kutsestandardi koostamise töörühmale.

SUMMARY

The thesis is written on the topic "Opportunities for developing the training and occupational qualification system in the field of fire safety".

In 2024, it will be 10 years since the start of issuing occupation qualification certificates in the field of fire safety. Since the process of issuing occupation qualification certificates started, no research has been conducted on this topic to analyze the occupation qualification system in the field of fire safety. According to the development plan for the field of education, the occupation qualification system is transitioning to a skills-based approach, which also affects the field of fire safety. Specialists in the field of fire safety encounter various problems when applying for and re-certifying occupational qualifications, but there is no corresponding overview on the basis of which the occupation qualification system could be developed, taking into account the needs and development trends of the field.

The aim of the thesis is to identify opportunities for developing the training and occupation qualification system in the field of fire safety based on the assessments of specialists in the field of fire safety.

The tasks of the thesis:

- provide an overview of the Estonian occupational qualifications system and the system for issuing qualification certificates in the field of fire safety;
- identify the opportunities for acquiring professional knowledge for specialists in the field of fire safety;
- prepare empirical research methodology;
- map and analyze the assessments of fire safety specialists in relation to issuing occupation qualification certificates and re-certification of qualifications certificates;
- draw conclusions and submit proposals to the working group for the development of the occupation qualification standard and for the provider of the qualification on the possibilities for developing the training and qualification system in the fire safety field.

The thesis has 54 pages, 36 sources are cited, and 12 illustrative figures and 6 tables are used. The first chapter provides an overview of the Estonian occupational qualifications system and the qualification framework and outlines the changes planned for the near future. The second chapter provides an overview of the occupational qualifications system in the fire safety field and the ways of acquiring the competencies necessary for obtaining a qualification, the third chapter describes and justifies the methodology of the empirical study of the thesis. In

the fourth chapter, the author analyzes the research results, draws conclusions and presents proposals.

A deductive approach was used in conducting the empirical study, generally moving to the individual. A survey was used as the research strategy. The data collection method used is a combined data collection method, which consists of a survey and document observation.

A total of 68 fire safety specialists responded to the questionnaire, which makes up 35% of the total sample. The study revealed that the occupational qualifications system in the fire safety field is generally highly rated, but the problem is the lack of continuing education opportunities and poor availability of information regarding changes to occupational qualifications standards and the application and re-certification of a qualification.

Based on the analysis of the study results, the author of the paper made proposals for improving the occupational qualifications system, which will be forwarded to the qualification provider and the working group for compiling the occupational qualifications standard.

VIIDATUD ALLIKAD

- All, K. (3. veebruar 2023. a.). Kutsesüsteemi reformiga nihkub tähelepanu oskustele. (A. Poldre, Toim.) *Õpetajate leht*. Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas <https://opleht.ee/2023/02/kutsesusteemi-reformiga-nihkub-tahelepanu-oskustele/>
- Ametid*. (2024). Kasutamise kuupäev: 01.11.2024, allikas Oskuste kompass: <https://oskused.ee/ametid/tuleohutusspetsialist>
- Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035*. (2021). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Haridus- ja teadusministeerium: file:///C:/Users/Laptop/Downloads/1._haridusvaldkonna_arengukava_2035_kinnitatud_11.11.21.pdf
- Kaelep T, L. A. (2020). *Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: siseturvalisus ja õigus*. Tallinn: SA Kutsekoda.
- Kompetentsuspõhine hindamine kutse andmisel*. (2019). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Kutsekoda: <https://www.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2019/KS/Kompetentsusp%C3%B5hine-hindamine-kutse-andmisel-JUHEND.pdf>
- Kontseptsioon Kutsekoja rollist elukestva õppe kompetentsuse süsteemi arengus*. (2021). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Kutsekoda: https://www.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/Kontseptsioon_2021.pdf
- Kutse andjad*. (2024). Kasutamise kuupäev: 01.11.2024, allikas Kutsekoda: https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/KAO/vaata/10086702#kao_fail
- Kutse andmine*. (2023). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Sisekaitseakadeemia: https://www.sisekaitse.ee/et/kutse_andmine
- Kutse andmise kord*. (2023). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Sisekaitseakadeemia: https://www.sisekaitse.ee/et/kutse_andmine
- Kutse andmise kvaliteedi tagamine ja järelevalve*. (2019). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Kutsekoda: https://www.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2020/04/Kutse-andmise-kvaliteedi-tagamine-ja-j%C3%A4relevalve_.pdf
- Kutse taotlemiseks vajalike täienduskoolituste kavade hindamine EELi kutsekomisjoni poolt*. (2024). Kasutamise kuupäev: 01.12.2024, allikas Eesti ehitusinseneride liit: <https://www.ehitusinsener.ee/kutse-andmine/kutse-taotlemiseks-vajalike-taienduskoolituste-kavade-hindamine-eeli-kutsekomisjoni-poolt/>
- Kutseeksami juhend*. (2023). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Sisekaitseakadeemia.

Kutseseadus. (22.05.2008; viimati muudetud 15.03.2019). Kasutamise kuupäev: 15.02.2024, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/123032015261?leiaKehtiv>

Kutsestandardi koostamise ja vormistamise juhend. (2019). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Kutsekoda: <https://www.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2019/KS/Kutsestandardi-juhend.pdf>

Kutsesüsteemi tutvustus. (2024). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Kutsekoda: <https://www.kutsekoda.ee/kutsesusteem/>

Kvalifikatsioonid. (2024). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Haridus- ja teadusministeerium: <https://www.hm.ee/kutse-ja-taiskasvanuharidus/kvalifikatsioonid>

Luht-Kallas, K. (2021). Kümme aastat tuleohutuselaseid uuringuid Päästekolledžis. *Verbis Aut Re*(12), 52. Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas https://digiriiul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/2702/verbis%2312_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Luht-Kallas, K., Valge, A., & Pruul, K. (2020). Esimene ring on täis saanud. (3), lk 56. Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas <https://digiriiul.sisekaitse.ee/handle/123456789/2577>

Mikrokraadid. (2024). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Sisekaitseakadeemia: <https://www.sisekaitse.ee/et/mikrokraadid>

Ohutusjärelvalve strateegia 2020-2025. (2020). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Päästeamet: <https://www.rescue.ee/files/2019-10/pa-a-steameti-ohutusja-relevalve-strateegia-final.pdf>

Pukk, R. (2008). *Tuleohutuse enesekontrolli regulatsiooni*. Tallinn: Siseministeerium. Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas file:///C:/Users/Laptop/Downloads/2008_tuleohutuse_enesekontrolli_regulatsiooni_rakendamise_moju_analuus-1.pdf

Päästeteenistuse eriala õppekava. (2022). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Sisekaitseakadeemia: https://www.sisekaitse.ee/et/vastuv6tt_p22steteenistus

Päästeteenistuse õppekava tutvustus. (2024). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Sisekaitseakadeemia: https://www.sisekaitse.ee/et/vastuv6tt_p22steteenistus

Päästevõrgustiku strateegia aastani 2025. (2020). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Päästeamet: <https://www.rescue.ee/et/strateegia>

Raun, M., Önapuu, T., Lauringson, D., Argus, L., & Saluri, R. (2023). *Kutsesüsteemi rakendamise analüüs (lõpparuanne)*. LevelLab OÜ. Haridus- ja Teadusministeerium.

- Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas
<https://hm.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Kutses%C3%BCsteemi%20rakendumise%20anal%C3%BC%C3%BCsi%20aruanne.pdf>
- The European Qualifications Framework (EQF)*. (2024). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas <https://europa.eu/europass/en/europass-tools/european-qualifications-framework>
- Tikan, M., Tähe, T., Rannala, M., Kroonberg, R., Terep, T., & Valge, A. (2023). *Tuleohutuse seadus - kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.
- Trull, S. (21.08.2024). Oskuspõhine lähenemine loob silla üle oskuste lõhe. Allikas: <https://www.kutsekoda.ee/oskuspohine-lahenemine-loob-silla-ule-oskuste-lohe/>
- Tuleohutuse mikrokraadi õppekava*. (2022). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Täienduskoolituste infosüsteem Juhan: <https://koolitus.edu.ee/training/10061>
- Tuleohutuse seadus*. (05.05.2010: viimati muudetud 01.01.2023). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116122022020>
- Tuleohutusteenuste pakkujad*. (2024). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Päästeamet: <https://www.rescue.ee/et/tuleohutusteenuste-pakkujad>
- Tuleohutusvaldkonna kutsestandardid*. (2024). Kasutamise kuupäev: 05.03.2024, allikas Kutsekoda: <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/show/>
- Väljavõtted kutseregistrist*. (2024). Kasutamise kuupäev: 01.11.2024, allikas Kutsekoda: <https://www.kutseregister.ee/et/valjavotted/>
- Õiguskantsler. (14.07.2022). *Haridus- ja Teadusministeerium*. Kasutamise kuupäev: 01.11.2024, allikas Haridus- ja Teadusministeeriumi dokumendiregister: <https://dok.hm.ee/et/document.html?id=cd2192ac-998e-4e5c-a32b-e47f19d49479>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool.

Lisa 1. Kutsestandardite võrdlus

Kutsenimetus	Tuleohutusspetsialist, tase 5	Tuleohutusekspert, tase 6
Töö kirjeldus	<p>Tuleohutusspetsialisti töö sisu on ehitise ja territooriumi tuleohutusosalase olukorra hindamine, sh tuleohutusülevaatuse tegemine, ehitiste haldajate, omanike jt tuleohutusosalane nõustamine ja juhendamine, ning teavitustöö tulekahjude jm õnnetuste ennetamiseks ning osalemine tuleohutuse tehniliste normide ja standardite väljatöötamisel. Tuleohutusspetsialist võib valitava kompetentsi olemasolul läbi viia tuleohutusosalaseid koolitusi. Tuleohutusspetsialist töötab nii iseseisvalt kui ka meeskonnas, tema töö eeldab suhtlemist kaastöötajate ja klientidega.</p> <p>Tuleohutusspetsialisti tööaeg on fikseerimata, lähtudes teenuse tellijast. Tuleohutusspetsialist töötab nii sise- kui välitingimustes, sh kõrgendatud riski/ohtlikkusega tingimustes.</p>	<p>Tuleohutuseksperti töö sisu on ehitise ja territooriumi tuleohutusosalase olukorra hindamine, sh tuleohutusülevaatuse tegemine, tuleohutusekspertiiside tegemine ja eksperdiarvamuse andmine ehitiste, seadmete ja tegevuste tuleohutuse kohta, ehitajate, projekteerijate, ehitiste haldajate, menetlejate ning omanike jt tuleohutusosalane konsulteerimine, ehitusprojekti tuleohutuse osa koostamine ja kooskõlastamine, ehitusliku tuleohutuse valdkonnas tekkinud tehniliste vaidlussituatsioonide lahendamine, teavitustöö tulekahjude jm õnnetuste ennetamiseks ning osalemine tuleohutuse tehniliste normide ja standardite väljatöötamisel. Tuleohutusekspert võib valitava kompetentsi olemasolul läbi viia tuleohutusosalaseid koolitusi, koostada küttesüsteemi või selle osa ekspertiise ja teha tulekahjujärgset uurimist, sh ekspertiisimääruse alusel teha ekspertiisi või anda arvamust menetlusasjades.</p> <p>Tuleohutusekspert töötab nii iseseisvalt kui ka meeskonnas, tema töö eeldab suhtlemist kaastöötajate, klientide, meedia ja ametiasutustega. Tuleohutusekspert võib juhtida tuleohutusspetsialistide või teiste ekspertide tegevust.</p> <p>Tuleohutuseksperti tööaeg on fikseerimata, lähtudes teenuse tellijast. Tuleohutusekspert töötab nii sise- kui välitingimustes, sh kõrgendatud riski/ohtlikkusega tingimustes.</p>
Töö osad	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ehitusliku tuleohutuse hindamine 2. Korraldusliku tuleohutuse hindamine 3. Tuleohutusosalane teavitus ja nõustamine 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tuleohu riskide hindamine 2. Tuleohutusosalane teavitus ja nõustamine 3. Ehitusprojekti tuleohutuse osa koostamine, kooskõlastamine, ekspertiisi ja auditi tegemine

Valitavad tööosad	Tuleohutusalaste koolituste ja õppuste ettevalmistamine ning läbiviimine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tulekahujärgne uurimine 2. Küttesüsteemide ja nende osade ekspertiisi tegemine 3. Tuleohutusalaste koolituste ja õppuste ettevalmistamine ning läbiviimine
Kutsealane ettevalmistus	Tavaliselt on tuleohutusspetsialistil keskharidus, kutseoskused on omandatud erialasel koolitusel või töö käigus.	Tavaliselt on tuleohutuseksperdil kõrgharidus, läbitud erialane koolitus ning tal on töö käigus omandatud kutseoskused. Üldjuhul on tuleohutusekspert varem töötanud tuleohutusspetsialistina.

Lisa 2. Päästeteenistuse õppekavade võrdlus 2011-2022

	Kinnitatud 24.04.2011	Kinnitatud 01.06.2012	Kinnitatud 22.02.2022
Õppekava kogumaht	240 EAP 4 aastat	180 EAP 3 aastat	180 EAP 3 aastat
Tuleohutusega seotud õpiväljundid	<ul style="list-style-type: none"> - oskab erialaprobleeme matemaatiliselt modelleerida, analüüsida ja lahendada kaasaegsete infotehnoloogiavahendite baasil; - oskab insener-tehnilisi teadmisi rakendada erialaste ainete omandamisel ja erialases töös; - oskab käsitleda ohtlikke aineid ja tunneb põlemisprotsesse; - oskab teostada tuleohutusjärelvalvealaseid toiminguid päästeinspektor III ja IV tasemel ning korraldada ennetustööd; 	<ul style="list-style-type: none"> - oskab erialaprobleeme matemaatiliselt modelleerida, analüüsida ja lahendada kaasaegsete infotehnoloogiavahendite baasil; - rakendab insener-tehnilisi teadmisi erialaste ainete omandamisel; - tuvastab ohtlikest ainetest tingitud ohu ja teab põlemisprotsesse; - oskab teostada tuleohutusjärelvalvealaseid toiminguid päästeinspektor III tasemel ning korraldada ennetustööd; 	<ul style="list-style-type: none"> - teab turvalise elukeskkonna kujundamise ja hoidmise, ohtude ennetamise ja riskijuhtimise põhimõtteid; - teeb ennetus-, ohutusjärelvalve-, kriisireguleerimis- ja päästetöid; - analüüsib ja lahendab erialaprobleeme, tuginedes teaduskirjandusele ja ajakohastele tehnoloogiavahenditele; - teab meeskonnatöö planeerimise, organiseerimise ja juhtimise põhimõtteid ning teeb tulemuslikult meeskonnatööd; - töötab iseseisvalt ja teeb koostööd riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste, mittetulundusühingute ning erasektoriga;
Tuleohutusega seotud õppeained	<ul style="list-style-type: none"> - Rakendusfüüsika - Insenerigraafika - Teoreetiline mehaanika - Tugevusõpetus - Masinaõpetus 	<ul style="list-style-type: none"> - Rakendusfüüsika - Insenerigraafika - Staatika ja tugevusõpetus - Hoonete tehnovõrgud 	<ul style="list-style-type: none"> - Ehitusprojekti tuleohutusosa, selle ekspertiis ja ehitise tuleohutusaudit (sh praktika 3 EAP)

	<ul style="list-style-type: none"> - Hüdraulika ja pumbad - Küte ja ventilatsioon - Elektrotehnika ja elektriohutus - Rakenduskeemia - Soojusfüüsika - Põlemiskeemia ja tulekahjudünaamika - Ohtlikud ained - Tuleohutuspaigaldised - Tuleohutusjärelvalve toimingud - Tuleohutusnõuded planeerimises, projekteerimises ja ehituses - Tulekahjusündmuste menetlemine - Tööstustehnoloogia tuleohutus - Päästeala ennetustöö - Ehituskonstruksioonide tulepüsivus - Ennetustöö praktika - Päästeinspektor III praktika - Päästeinspektor IV praktika 	<ul style="list-style-type: none"> - Elektrotehnika ja elektriohutus - Rakenduskeemia - Soojusfüüsika - Põlemiskeemia ja tulekahjudünaamika - Tuleohutuspaigaldised - Tuleohutusjärelvalve toimingud - Tuleohutusnõuded planeerimises, projekteerimises ja ehituses - Tööstustehnoloogia tuleohutus - Päästeala ennetustöö - Ehituskonstruksioonide tulepüsivus - Ennetustöö praktika - Tuleohutusjärelvalve praktika 	<ul style="list-style-type: none"> - Tuleohutuspaigaldised - Tuleohutustooted ja -teenused - Tuleohutuskorraldus (sh praktika 3 EAP) - Tuleohutusnõuete analüütiline tõendamine - Tööstustehnoloogia tuleohud (sh praktika 2 EAP) - Põlemiskeemia- ja füüsika - Kemikaaliohutus (sh praktika 2 EAP) - Turvalised planeeringud ja ehitusprojektid - Tuleohutusnõuded, riiklik järelvalve ja menetlus - Ehitiste sisesed ja välised tehnosüsteemid (sh praktika 3 EAP) - Statistika ja analüüs õnnetuste ennetamisel
Tuleohutusega seotud õppeainete maht	74 EAP sh 9 EAP praktika ning 34,5 EAP inseneri- ja rakenduskeemia aineid	60 EAP sh 14 EAP praktika ning 26 EAP inseneri- ja rakenduskeemia aineid	74 EAP sealhulgas 13 EAP praktika ning 20 EAP süvaõppesuuna õppeained

Lisa 3. Küsimustik

Küsimustik tuleohutusspetsialisti ja tuleohutuseksperdi kutset omavatel isikutelt hinnangute saamiseks tuleohutusvaldkonna kutseüsteemi kohta

Palun Teid osaleda uuringus, mille eesmärk on kaardistada tuleohutusvaldkonna spetsialistide hinnangud tuleohutusvaldkonna kutsestandardite, kutse saamiseks vajalike koolituste ning kutsete taotlemise ja taastõendamise kohta. Vastuseid kasutatakse üldistatult järelduste tegemiseks ja ettepanekute esitamiseks kutseüsteemi muutmiseks.

Küsimustes toodud väidetele valige vastusevariant, mis iseloomustab kõige paremini Teie seisukohta. Küsimustik sisaldab ka avatud küsimusi, mis võimaldavad Teil avaldada arvamust nende aspektide kohta, mida küsimustik otseselt ei käsitle.

Küsimustikule vastamine on anonüümne ning saadud andmeid kasutatakse lõputöö kirjutamisel.

Küsimustikule vastamine võtab aega umbes 15-20 minutit.
Ootan Teie vastuseid hiljemalt 05.11.2024.

Lugupidamisega

Janek Floren

Tallinna Tehnikakõrgkooli Teenusmajanduse instituudi üliõpilane

Kõigi küsimustikuga seotud probleemidega palun Teil pöörduda minu poole.

Tel: 528 3144

E-Mail: janek.floren@tktk.ee

I Andmed vastaja kohta (märgista sobiv vastusevariant)

1. Milline on Teie hariduslik taust?

- Päästealane kõrgharidus
- Päästealane kutseharidus
- Muu kõrgharidus, valdkond.....
- Muu kutseharidus, valdkond.....
- Keskkharidus
- Muu

2. Millist tuleohutusvaldkonna kutsete Te omate?

- Tuleohutusspetsialist, tase 5
- Tuleohutuseksperit, tase 6
- Oman mõlemat kutset

3. Kas Teil on taotletud mõni järgmistest valitavatest kompetentsidest?

- Tulekahjujärgne uurimine
- Küttesüsteemi ja selle osade ekspertiisi tegemine
- Tuleohutusvaldkonna koolituste ja õppuste ettevalmistamine ning läbiviimine
- Ei ole taotlenud ühtegi lisakompetentsi

4. Mis aastal Teile vastav kutse esmakordselt omistati?

Tuleohutusspetsialist, tase 5 omistamise aasta.....

Tuleohutuseksperit, tase 6 omistamise aasta.....

5. Kas olete oma kutset taastõendanud?

- Jah
- EI

6. Milline on Teie tööalane positsioon?

- Ettevõtja tuleohutusteenuste valdkonnas
- Palgatöötaja tuleohutusteenuseid pakkuv asutuses
- Osalise töökohaga töötaja tuleohutusteenuseid pakkuv asutuses
- Ei tööta tuleohutuse valdkonnas
- Muu

7. Milliste tuleohutusteenuste pakkumisega Te hetkel isiklikult seotud olete (märkige üks või mitu)?

ehitusprojekti tuleohutuse osa ekspertiisi tegemine	
ehitise tuleohutusnõuete auditi tegemine	
ehitusprojekti tuleohutuse osa koostamine	
enesekontrolli tuleohutusaruande koostamine	
evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise õppuse läbiviimine	
tulekahju korral tegutsemise plaani koostamine	
tuleohutuse koolituse läbiviimine	
tuletöö tegemise koolituse läbiviimine	
tuleohutusülevaatuse tegemine	
ei ole seotud tuleohutusteenuste pakkumisega	

8. Märkige kuni kolm tuleohutusteenust, mille ajakulu on Teie töös kõige suurem?

ehitusprojekti tuleohutuse osa ekspertiisi tegemine	
ehitise tuleohutusnõuete auditi tegemine	
ehitusprojekti tuleohutuse osa koostamine	
enesekontrolli tuleohutusaruande koostamine	
evakuatsiooni ja tulekahju korral tegutsemise õppuse läbiviimine	
tulekahju korral tegutsemise plaani koostamine	
tuleohutuse koolituse läbiviimine	
tuletöö tegemise koolituse läbiviimine	
tuleohutusülevaatuse tegemine	
ei ole seotud tuleohutusteenuste pakkumisega	

II Hinnang tuleohutusvaldkonna kutsestandardite kohta (märgista sobiv vastusevariant)

	Ei ole nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus	Ei oska vastata
Kutsestandardite loomise ja muutmise protsess on selge ja läbipaistev	1	2	3	4	5	6
Info kutsestandardite muudatuste kohta on kättesaadav	1	2	3	4	5	6

	Ei ole nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus	Ei oska vastata
Kutsestandardite muutmisel küsitakse eriala spetsialistide arvamusi	1	2	3	4	5	6
Kutsestandardite muutmisel arvestatakse eriala spetsialistide arvamusega	1	2	3	4	5	6
Kutsestandardites kirjeldatud oskused ja teadmised on piisavad, töötamiseks tuleohutusvaldkonna spetsialistina	1	2	3	4	5	6
Kutsetasemete arv (tase 5 ja tase 6) on piisav valdkonna vajaduste jaoks	1	2	3	4	5	6
Kutsestandardis toodud kohustuslike kompetentside hulk ja sisu on piisav töötamiseks tuleohutusvaldkonna spetsialistina	1	2	3	4	5	6
Kutsestandardis toodud valitavate kompetentside valik on piisav	1	2	3	4	5	6

Teie ettepanekud ja/või kommentaarid kutsestandardite kohta:

.....

III Hinnang tuleohutusvaldkonna kutse taotlemiseks ja taastõendamiseks vajalike koolitusvõimaluste kohta (märgista sobiv vastusevariant)

	Ei ole nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus	Ei oska öelda
Kutse taotlemiseks vajalike kompetentside omandamiseks on olemas piisavalt koolitusvõimalusi	1	2	3	4	5	6
Kutse taastõendamiseks vajalike kompetentside omandamiseks on olemas piisavalt koolitusvõimalusi	1	2	3	4	5	6
Olemasolevate koolituste sisu ja maht vastab kutse vajadustele	1	2	3	4	5	6
Info koolituste kohta on kergesti leitav	1	2	3	4	5	6
Tuleohutusvaldkonna täiendõpet peab korraldama Sisekaitseakadeemia kui kutse andja	1	2	3	4	5	6

	Ei ole nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus	Ei oska öelda
Kutse taotlemiseks vajalike kompetentside omandamiseks on olemas piisavalt koolitusvõimalusi	1	2	3	4	5	6
Kutse taastõendamiseks vajalike kompetentside omandamiseks on olemas piisavalt koolitusvõimalusi	1	2	3	4	5	6
Tuleohutusvaldkonna täiendõpet peab korraldama Päästeamet	1	2	3	4	5	6
Tuleohutusvaldkonna täiendõpet peab korraldama valdkonna erialaliit	1	2	3	4	5	6

Nimeta kuni kolm teemat, mille täiendkoolituste järgi tunned kõige rohkem vajadust:

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Teie ettepanekud ja/või kommentaarid koolitusvõimaluste kohta:

.....

IV Hinnang kutse taotlemise ja taastõendamise protsessi kohta (märgista sobiv vastusevariant)

	Ei ole nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus	Ei oska vastata
Kutse taotlemise protsess on selge ja arusaadav	1	2	3	4	5	6
Kutse taastõendamise protsess on selge ja arusaadav	1	2	3	4	5	6
Info kutse taotlemise ja taastõendamise kohta on kergesti leitav	1	2	3	4	5	6
Info kutse taotlemise ja taastõendamise kohta on piisav	1	2	3	4	5	6
Kutse taotlemise eeltingimuseks toodud töökogemuse nõuded on piisavad	1	2	3	4	5	6
Kutse taotlemise eeltingimuseks toodud haridusnõuded on piisavad	1	2	3	4	5	6
Kutse taotlemise ja taastõendamise tasud on õiglased	1	2	3	4	5	6

	Ei ole nõus	Pigem ei ole nõus	Nii ja naa	Pigem olen nõus	Olen täiesti nõus	Ei oska vastata
Kutseksamite toimumise sagedus on piisav	1	2	3	4	5	6
Kutse taotlemine peab lisaks kutseksamile toimuma ka varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise (VÕTA) põhimõttel	1	2	3	4	5	6
Kutseksami sisu on piisav vajalike kompetentside hindamiseks	1	2	3	4	5	6
Kutse taastõendamiseks vajalike dokumentide maht on piisav kompetentside hindamiseks	1	2	3	4	5	6
Hindamiskomisjoni liikmed on pädevad ning erapooletud	1	2	3	4	5	6

Teie ettepanekud ja/või kommentaarid kutsete taotlemise ja taastõendamise kohta:

.....

Suur tänu vastamise eest!

Lisa 4. Tuleohutusspetsialisti oskuste loetelu

Põhioskused	<ul style="list-style-type: none"> - digitaalne kirjaoskus - keeleoskus
Enesejuhtimisoskused	<ul style="list-style-type: none"> - väärtustest lähtumine - kutse-eetika järgimine - protseduureeglite järgimine - keskkonnakaitsenõuete järgimine - tervisekaitsenõuete järgimine - ohutusnõuete järgimine - tuleohutusnõuete järgimine - turvanõuete järgimine - õigusnõuete järgimine - ajaplaneerimine - probleemide ennetamine - lahenduste pakkumine - lahendustele orienteeritud käitumine - probleemide lahendamine - probleemi lahendamine juhtumipõhiselt - ilmaoludega kohanemine - keeruliste tingimustega kohanemine - töökoormuse muutusega kohanemine - meeskonnamuutustega kohanemine - erinevate ruumidega kohanemine - uue tehnoloogiaga kohanemine - kiire ümberlülitumine - ootamatustega toimetulek - kannatlikkuse säilitamine - kriisidega toimetulek - ohuolukorras tegutsemine
Haldamisoskused	<ul style="list-style-type: none"> - andmete dokumenteerimine - kontrollandmete dokumenteerimine - tulemuste dokumenteerimine - objekti dokumenteerimine - dokumendi koostamine - aruande koostamine - tööaruande koostamine - tehnilise dokumentatsiooni koostamine - juhendite koostamine - probleemist teavitamine - nõuetekohasuse tõendamine - andmete kogumine - dokumendist teabe otsimine - vaatlemine - tulemusnäitajate jälgimine - riskide monitoorimine - dokumentide vormistamisel abistamine - toote või teenuse soovitamine
Hindamis- ja uurimisoskused	<ul style="list-style-type: none"> - mõõtmine - mõõtühikute kasutamine - teabe sünteesimine - andmete tõlgendamine

	<ul style="list-style-type: none"> - ohuhinnangu andmine - riskide hindamine - riskianalüüsi koostamine - olukorra hindamine - keskkonna hindamine - vajaduste hindamine - riski prognoosimine - vastavusauditi tegemine - objekti ohutuse kontrollimine - tuleohutuskontrolli tegemine - dokumendi autentsuse kontrollimine - dokumentatsiooni kontrollimine
Mõtlemisoskused	<ul style="list-style-type: none"> - analüütiline mõtlemine - kiiresti mõtlemine - orienteerumine - otsuste tegemine - sõltumatu otsuse tegemine - ootamatutest vajadustest tingitud otsuse tegemine
Õpetamis- ja juhendamisoskused	<ul style="list-style-type: none"> - seadme kasutamise juhendamine - hooldusjuhiste andmine - esemete hoolduse juhendamine - spetsialisti poole suunamine
Juhtimisoskused	<ul style="list-style-type: none"> - mõõdikute väljatöötamine - riskijuhtimine - tegevuste korraldamine
Lävimisoskused	<ul style="list-style-type: none"> - klientidega suhtlemine
Tehnilised oskused	<ul style="list-style-type: none"> - digikommunikatsioonioskus
Lisaoskused	<ul style="list-style-type: none"> - uurimismeetodi valimine - metoodika väljatöötamine - uuringutegevuse dokumenteerimine - sündmuste dokumenteerimine - uuringuaruande koostamine - uurimisprobleemi püstitamine - uurimistöö tegemine - ekspertiisi tegemine - ehitusprojekti ekspertiisi tegemine - eksperthinnangu andmine - õppematerjali koostamine - õpetamismeetodite rakendamine - õppetöö läbiviimine - koolituse kavandamine - demonstreerimine - koolitamine - õpitu rakendamise õpetamine - politseile ekspertnõu andmine